

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 242 - Barcelona, dijous, 21 setembre de 1933

presenta demà a la nit
al cinema Urquinaona
"EL CARRER 42"

DOS TERMES ANTAGONICS

Militarisme i República

Un dels resultats de les guerres napoleòniques que sostingué Espanya a començaments del segle XIX, fou la creació de nombroses tropes de guerrillers. Naturalment, aquestes suplimen les deficiències de l'exèrcit regular, però també, un cop llicenciades, generaren un greu problema. No hi hagué més remei que fer entrar tota aquella tropa dins l'exèrcit de la nació fins als límits possibles, deixant la resta lliurada a la professió del brigandatge, amb més o menys disfresses polítiques. Combateren els brigands

l'ajupiment perenne del poder civil sota les botes calçades d'esperons del militarisme polític. El polític, home esclau, tenia totes les tares que comporta l'esclavatge: l'abulia, la sornegueria, el desig d'anar tirant, la manca d'interès. I per altra banda, el poble, isolat de la política mitjançant la cortina militarista, dormia dintre un embrutiment que el feia inepte per a qualsevol tasca noble. L'època del militarisme coincideix amb l'exaltació de la brutalitat, amb el flamenquisme violent i dòcil ensems; amb l'ànima de mi-

L'home que s'aguantava en l'exèrcit, quan li convenia

cosos del govern tan nodrits d'elements arplegadisos, com les forces del desordre. En realitat no hi havia cap força disciplinada, sinó cabdills al lloguer del govern o contra els que governaven. Els militars d'origen més legítim ben aviat es contaminaren amb el mal exemple que es donava arreu del país. I tot aquest caos barrejat esdevingué el vèrtex de la política espanyola. Passaren els anys i, en acabar les lluites civils armades, restà però un exèrcit hipertrofiat i perfectament inadaptat per a la seva missió de defensa de la pàtria. L'esperit de cos, tan ardent dins l'ànima dels espanyols, féu la resta. Mom el declarà sagrat, intangible, depositari de la salut de la pàtria, etc. Tot, menys treballar en un sentit seriós i responsable. I, a poc a poc, Espanya s'avesà a la malaltia. La població civil cregué que l'exèrcit no havia de tenir més finalitat que la de fer política, i adhuc els polítics no gosaren sinó anar timidament a la cua dels guerrers, tan omnipotents a casa llur com inoperants de cara a fora.

La pèrdua de les darreres colònies americanes sotragà el país de cap a cap. Tornà en vaixells de vergonya una legió d'homes moribunds comandats per una incompetència superbiosa. El polític espanyol s'adonà tot seguit que era l'hora d'engegar tota aquella màquina inútil i rampelluda. Però s'abstingué, perquè estirant l'exèrcit de la Restauració seguia la Corona. Darrera venia el poble. I els polítics espanyols tenien tanta de por del poble com els gitanos de remullar-se amb aigua fresca.

Moguts d'aquest pànic, no tan solament no reformaren l'exèrcit, en sentit de retornar-lo al seu ofici estrictament militar i separar-lo de la política, sinó que, ben al contrari, el dotaren d'una llei de Jurisdiccions que, posant-lo de jutge en tots els processos polítics i patriòtics, l'allunyava més i més dels camps de batalla.

Amb tot, la guerra del Marroc engolia homes i homes i diners i més diners. La catàstrofe d'Annual féu el procés de l'exèrcit de la monarquia, i de la monarquia que s'havia lligat amb aquell exèrcit, presoners l'un de l'altre. Els militars intentaren el cop final. Armaren un Directori i feren directament de governants de la nació. Aquesta respongué llançant enlaire ambdues forces: militarisme i corona. Des de llavors havia acabat una època i en començava una altra. L'exèrcit seria una cosa i la nació una altra cosa. Es destruïa la vella eina inservible i es creava un exèrcit de veres, l'exèrcit de la República.

No cal dir la quantitat d'obstacles que calgué sobremuntar, de resistències que calgué vèncer, de prejudicis que costava d'evanir. Això sense tenir present les dificultats d'ordre merament tècnic que eren gairebé tan importants com les d'ordre moral.

En aquesta tasca, on el patriotisme anava plegat amb el sentit de l'alta política, hi hagué un ciutadà que no vacillà a jugar-se tot el que calgués: la vida, perquè hi havia perill de la vida; la reputació, perquè els defensors de l'ordre antic esgrimien la paraula traïció; i també el prestigi, perquè no mancaven entre els republicans tímids, aquells que reputaven l'obra absurda i quasi folla. L'home que s'ho jugà tot és Manuel Azaña. I s'ho jugà fredament, sense que cap arrauxament vingués a sostenir-li les forces amb una llei d'energia alcohòlica. Manuel Azaña no tenia més armes que la seva rectitud i la seva intel·ligència.

La rectitud li deia que era monstruosa l'existència d'un vast paràsit armat vivint a costes de les classes productores. La intel·ligència li ensenyava que el militarisme espanyol era la quintaessència del règim monàrquic. Tota la incivilitat i l'estupidesa mandrosa del règim caigut residien dintre

sèria fatalista, amb l'enquistament burocràtic, etc.

Fins ací l'obra de Manuel Azaña. Però la tasca que inicià no està pas feta per als pobres d'esperit. Cal coratge i abnegació. En destapar el mal, surt una podrimenta que espanta. Tota la fetor de l'antic règim us puja al nas. Un home tenaç i clarivident no s'espanta i segueix el dictat de la seva consciència. Però els ja més febles no tenen altre acudit que tornar a embentar i provar d'anar trampejant la situació. No s'adonen que preparen un esclat definitiu de tota la malura.

Lluny de nosaltres voler atribuir a l'actual ministre de la Guerra, senyor Rocha, propòsits tan negres. Però és innegable que, d'ençà de la caiguda del govern Azaña, s'ha reviscolat l'atut esperit militarista, i el mateix ministre, sense voler, s'exhibeix en una forma poc austera i tornem a tenir declaracions de generals, visites de militars al president de la República, ascensos a general no precedits d'un examen de capacitats i, en un mot, un bullidor d'uniformes i de sabres que no ha tranquil·litat gens al país, el qual lliga caps i recorda frases i episodis d'alguns dels que ara manen, i no es sent segur del tot.

I un hom es pregunta amb angúnia: Podria ésser que, després de dos anys de República, encara calgués un altre esforç per a colgar definitivament el passat militarisme? És possible que a hores d'ara no hi hagi o no comenci un veritable exèrcit de la República, garantidor de la independència nacional, i, per consegüent, tan decidit a defensar-la a les fronteres, com allunyat d'ofegar-la dintre les fronteres?

De Dijous — a Dijous

Els jardins de Montjuïc és el millor que ha quedat d'aquella Exposició de Barcelona que a penes va servir de res més que de lluitament personal d'alguns senyors, l'ocasió de fer negocis d'uns altres (o els mateixos, en alguns casos) i deixar Barcelona gravada amb un deute astronòmic.

Amb ells quedava gairebé redimida aquella muntanya que és un element important de la llegenda negra i que, sobretot, aixopluga tot de misèria i de brutícia en els seus flancs.

Per a acabar-la de redimir només mancava resoldre una qüestió que s'arrossegava de molt temps ençà, i que des de la República rebrotava més sovint: la de la cessió del castell de Montjuïc a la ciutat.

Es aquest castell el responsable de la fama internacional de Montjuïc, el principal fautor de la llegenda negra.

Ara, segons aquests dies s'ha pogut veure a la premsa diària, l'alcalde accidental ha afirmat haver trobat el ministre de la Guerra en les millors disposicions perquè aquell desig de tot barceloní sigui aviat un fet.

Tot esperant-ho — i avui fos i demà festa, — sigui'n permès d'emetre algun comentari, que d'altra banda estem segurs que no romandrà isolat.

Més imminent encara que aquesta cessió, ho és l'aparició de comentaris demanant, com aquell qui no diu res, la demolició, fins a no deixar pedra sobre pedra, de la vella fortalesa. No cal fer prodigis d'imaginació a fi de figurar-se on sortirà aquesta literatura i quin to tindrà. Serà, en la seva major part, escrita en castellà i parlarà dels suplicis als màrtirs de la causa, dels turments inquisitorial i de tot de coses així. En català és probable que se'n produeixi ben poca de literatura d'aquesta, i podria ésser que, en canvi, parlés de Felip V, de la pèrdua de les llibertats catalanes, etc., etc.

Tot això és, no cal dir-ho, molt respectable i no tenim cap interès a negar-ho. Però, així i tot, ens sumem a la decisió i l'opinió dels partidaris de conservar el castell de Montjuïc, i de restaurar-lo en el que calgui i segons els fins a què se'l vulgui destinar. Sobre aquest darrer punt, de moment, no tenim cap opinió formada. Hem sentit dir que entre algun organitzador de l'anunciada Exposició de Turisme ha proposat de dedicar-lo a una finalitat pacifista: la de museu de la guerra, contra la guerra.

Tant li fa. El cas és que es conservi el castell de Montjuïc, no com a símbol ni record de res, sinó com a exemplar força ben conservat de fortalesa estil Vauban.

A més a més d'aquest interès arqueològic i estètic que aconsella la seva conservació, cal preguntar als partidaris de la seva demolició si s'han aturat a pensar en els molts diners que costaria d'aterrar-lo.

El castell, netejat de totes les xacres materials que li ha proporcionat l'ocupació militar i penitenciària que ha sofert durant més de dos segles, adquirirà una bellesa i un interès, que fóra un veritable atemptat fer-lo desaparèixer.

Votem, doncs, per la seva conservació, adaptant-lo al que es jutgi encertat. Als partidaris d'una demolició, no vacillem gens a oferir-los, per la nostra part, si els interessa aterrar edificis, tots els palaus de la passada Exposició, incloent-hi la ingent baluarda del Nacional i tot. — C.

MIRADOR INDISCRET

Qui paga?

Explicuem-ho, tot i haver transcorregut ja alguns i haver encetat el tema la setmana passada...

En cessar el senyor Selves del càrrec de conseller de Governació per a anar a ocupar el de governador general, decidí acomiadar-se amb un sopar dels periodistes que fan informació a la Generalitat.

Algú, per ordre seva, tingué cura de fer la llista d'assistents. Molts reporters — en gran majoria — significaren aleshores llur disconfortament.

—El senyor Selves ens ha ofert ja dos banquetes — observaren —. És just que ara el convidem nosaltres.

—Ell vol obsequiar-nos i no podem contrariar el seu desig — replicaren els diguèrem banquetistes.

—Ens toca a nosaltres!

—Però ell ha tingut la iniciativa...

A la sala de periodistes de la Generalitat, la cridèria era espantosa.

A cada reporter que arribava, se li demanava el parer pels dos bàndols, i la discussió prenia més força que mai.

Un dels interrogats donà una fórmula: —Anem al banquet pagant En Selves i organitzem-ne des d'aquest moment un altre pagant nosaltres. El que s'inscriu per a assistir al primer, haurà d'abonar, en inscriure's, el tiquet per al segon.

Dos o tres protestaren:

—Coaccions, no!

—Qui sap si que ens pot passar, abans del segon banquet! Ens podríem morir!

No hi hagué manera d'entendre's.

Però es sopa

El sopar, per fi, tingué lloc.

El pagà el senyor Selves. La majoria de reporters, per a no deixar-lo en situació desairada, es doblegà al criteri de la minoria.

—On és, aquest sopar? — preguntà, el dia abans, un reporter.

—A cal Joanet.

—Em creia que el fèiem a Belles Arts!

El reporter en qüestió al·ludia el nombre crescut de periodistes inscrits per al sopar.

Calgué redactar el menú — el menú pròpiament dit i la dedicatòria.

—Posem-hi sopa a la bullavessa? — féu un.

—Hi escaurà millor l'arròs. Arròs Selves!

En la dedicatòria es feu constar:

a) que el sopar l'oferien els periodistes — cosa que no era certa — i

b) que l'oferien «amb motiu d'haver cessat» el senyor Selves en el càrrec de conseller de Governació.

El senyor Selves, en llegir-la, degué pensar que els periodistes estaven contents que se n'hagués anat de la Generalitat.

Lectura gratis

Ha estat uns dies a la nostra ciutat el senyor Florent Fels, director del setmanari parisenc *Voilà*, que des d'un quant temps publica sobre Barcelona uns curiosos i pintorescos reportatges.

Florent Fels està satisfet de la venda ací del seu periòdic, però...

—Els quioscos en fan massa reclam — ha dit.

—I d'això es queixa?

—Naturalment. Tots els quioscos tenen exposat *Voilà* amb les planes del reportatge sobre Barcelona obertes. Molta gent llegeix el periòdic sense necessitat de comprar-lo. Cregu'm: la venda se'n ressent.

Tardieu, periodista

L'ex-president del Govern francès, M. André Tardieu, també ha estat darrerament a Barcelona.

Els periodistes corregeren darrera ell com uns desesperats, però sense resultat. M. Tardieu es negà sistemàticament a fer declaracions.

El que més, reeixí a rebre de M. Tardieu una lletra d'exusa.

La lletra començava així:

Cher confrère,

M. Tardieu, antic redactor de *Le Temps*, no oblidà que ha estat periodista abans que president del Consell de Ministres.

Tardieu i l'art dramàtic

El senyor Tardieu anava acompanyat d'una senyora — la seva esposa, segons deien.

Però, en ésser a Saragossa, un corresponent poc fi, o massa, donà la nova que acompanyava l'ex-president del Consell francès l'actriu de la Comèdia Francesa Mlle. Mary Marquet.

Tardieu!

Comprador de terrenys

El cap de Premsa de la Generalitat es presenta al Govern General per a veure el senyor Selves.

Ningú no el coneix. Els ordenances li barren el pas.

—Ha d'escriure en aquest paper el seu nom i l'objecte de la visita.

El cap de Premsa de la Generalitat no s'immuta.

—Escriu:

El senyor Joaquín Vilà desearia hablar con el señor Selvas acerca de la compra de unos terrenos.

L'Orriols, secretari del senyor Selves, encara riu.

Fil·lols a dojo

Recordaran perfectament, els que són a frec de la quarantena, aquells bateigs laics que solien celebrar-se els diumenges a la tarda en els centres radicals. Actuava de pare, gairebé sempre, l'actual president del Consell de Ministres. Com no podia esdevenir-se d'altra manera, els fil·lols que han invocat llur títol en demanda d'una protecció burocràtica formen un exèrcit nombrosíssim d'accontentats, malgrat tractar-se del partit radical. De les lletres de resposta que el senyor Lerroux adreça als seus fil·lols es trasllueix un amor paternal estantís a més no poder, que diu molt poc a favor de la reconeguda mànega ampla de l'ex-emperador.

Ens trobem, tal vegada, a les envistes d'una nova agrupació de resistència que podrà parangonar-se amb aquella altra dels hereus del virrei Bonet?

Competència enutjosa

Els ciutadans que passen d'esquillentes pels nostres suburbis, s'hauran adonat de la mena d'infecció que ha pres peu ufanosament en les parets dels llocs tan ocults com vistents.

Els boicots més estrafolaris, l'amnistia para los jóoves presos políticos i les allocucions a los jóoves hi són enquistades viscosament en holocaust al faisme i a les seves idees llibertàries. L'altre dia, però, aparegueren, damunt de les inscripcions faistes, uns cartells minúsculs que deien: «Trabajadores: Recordad que «Solidaridad Obrera» está hecha por esquirols.» No vulguem més rebombori en les files llibertàries. Crits, cops de puny i fins tres va haver-hi en alguna fabrica del tram de l'aigua per culpa d'aquells innocents cartells. I és que els faistes, pel que es veu, han aconseguit d'algú l'exclusiva per embrutar totes les parets suburbials, i adhuc les parets centríques.

Sort, encara, que no adjunten als seus clams de llibertat de premsa una llibertat de paret entesa a la seva manera unilateral.

Fabricació italiana

En un dels carrers més cèntrics de Barcelona, hom hi ha posat una bàscula per a persones, la qual té la particularitat d'indicar el pes mitjançant un aparell que imita la veu humana. Aquesta veu artificial, però, ultra ésser modulada en castellà, arriba a les orelles d'aquell qui es pesa un xic fosca i incomprensible.

Fa pocs dies que l'ex-ministre de Marina de l'Esquerra s'escaigué a passar pel davant de la bàscula esmentada. Desitjós de saber si era un home gaire pesat, com algun periòdic reaccionari alguna vegada li ho ha dit, el senyor Companys es tragué deu cèntims i els diposità a la màquina.

Escoltà atent. Va sentir una veu, sí, però tan rogolosa i feble, que no entengué ni una síl·laba.

Va restar parat. Què havia de fer? S'havia de tornar a pesar? De sobte, els seus ulls s'il·luminaren en llegir una plaqueta inserida al cos de la màquina: «Made in Italy».

—Ah! —féu l'il·lustre rabassaire—. És clar, aquí ja ho diu: «Parla en italià».

Argument convincent

La vigília de l'Onze de Setembre, al moment de Rafael Casanova

Una comissió porta una corona amb les llaçgues catalana i republicana. Un grup de jóoves—eterns disconformes! — protesta contra la darrera, dient no sabem què de «casacisme» i de «bastardia».

Un de la comissió se'ls encara i replica vivament:

—Nosaltres som tan catalanistes com vosaltres, i en tindreu la prova sabent que el nostre centre, l'Ateneu Republicà del carrer de la Portaferrissa, està adherit a l'Esquerra.

L'iberisme de Cases Carbó i l'Homo ibericus

En els bastidors de les colònies escolars

LAPERITIV

El petit incident quedà clos amb uns quants crits i rialles provocats per l'argument esgrimit pel comissionat, el qual no era altre que el conegut ex-lerrouxista Manuel Tarragó.

La filologia i la cuina

Anys enrera, quan encara l'ensenyança en català no era oficial, en un districte barceloní fou inaugurada una escola catalana.
Per tal de donar més de solemnitat a la festa inaugural, hom hi invità Pompeu Fabra, el qual, acompanyat de la Comissió d'Escoles, anava recorrent les aules.
Un grup de senyorettes que formaven la Comissió femenina, tot sovint feien rotlle i comentaven amb abrandament diferents qüestions lingüístiques.
Pompeu Fabra, en veure repetir-se una vegada més les discussions filològiques, s'esflaïssà del grup i, tot agafant discretament el braç de Pau Romeva que també es trobava present a l'acte, li digué:
—Veni, Romeva, veniu, que nosaltres parlem de l'art de la cuina.

La marimba

Aquest estiu serà conegut a Sitges per l'estiu de la marimba. Una colla de xicots de la República d'El Salvador han fet les delícies dels sitgetans amb aquell instrument primari, i com que, a més, són simpàtics i canten amb una emoció que trenca el cor, les noies més vulnerables s'han encès amb un foc que costarà d'apagar-se.
Això explica que els balls més recixits hagin estat els amenitzats pels marimbistes, i que en les festes donades als xalets de Terramar i a la Piscina es comptés, com a element imprescindible, amb els salvadorensys, la qual cosa és, altrament, força natural, atesa la gran quantitat d'americanos actius i retirats que pullulen per la vila blanca i que en sentir les melodies dels dansons diuen que experimenten uns calfreds i uns esgarips interiors que cap droga no podria superar.

— Polls!
El metge ha llançat el crit de guerra com un sentinella que acaba de descobrir l'enemic. Un xicotot d'uns set anys, dret i mig espaordit entre les cames del metge — el qual, enfundat en la bata blanca i assegut, li examina el cap —, fa cara de no comprendre bé aquell crit de l'home que l'inspecciona...
— Polls? — interroga el seu company d'inspecció, el qual n'està examinant, un altre.
— Polls! — contesta l'altre, i afegeix, enèrgic —: Que entri la seva mare!

A punt de marxa cap a les colònies escolars

En Paquito és el personatge més popular de les oficines d'organització i administració de les colònies de Belles Arts, i un dels més interessants. És un xicot de vint anys, el qual malgrat d'ésser un debilitat mental té un somriure simpàtic ple de bonhomia. Aquest noi, veí del Palau de Belles Arts on són emplaçades les oficines de Colònies, un bon dia es presentà vestit d'una bata del color d'esclafolla d'ou de Vilafranca, a posar ordre voluntàriament i d'una manera espontània entre el garbuix de mares, noies i noies que es-

serà facilitada pels Directors respectius, els quals proposaran els alumnes més necessitats d'aquests serveis. També es farà amb els proposats per les Escoles Particulars i els demanats directament pel poble en les Tenències d'Alcaldia i, finalment, diu, pels elements que constitueixen la Corporació Municipal.

O sigui, que sembla que la fórmula que té preferència per a la selecció és la de les llistes d'infants més necessitats d'aquest servei facilitades pels directors de llurs escoles; les sollicituds directes del poble en les Tenències d'Alcaldia, i en últim terme, els infants presentats pels elements que constitueixen la corporació municipal.

Doncs bé: heus act que, segons les dades de l'any passat (des d'eruganyu no estan completes encara) foren acceptats, o sigui triats pel procediment lògic i inteligentíssim de les llistes dels directors de les escoles: 755 nens i 732 nenes. Pel procediment democràtic i altament simpàtic de la sollicitud directa del poble en les Tenències d'Alcaldia: 39 nois i 184 noies, i quedaren refusades 2.000 sollicituds! En canvi pel procediment de selecció, autocràtic, per presentació directa de la part dels senyors components del Consistori n'hi anaren: 1.579 nens i 1.296 nenes...!

Demanem fer la comparança d'aquestes xifres en el següent quadro que és tot un programa de propaganda electoral:

Regidors	1,579 nens	1,296 nenes
Escoles	746 " "	721 " "
Personal de l'Ajunt.	407 " "	276 " "
Tenències d'Alcaldia	39 " "	184 " "
C. Beneficència	9 " "	11 " "
Total	2,840 nens	2,488 nenes

O sigui, solament un 32 per 100 de nens i nenes de l'any passat anaren a colònies pel procediment democràtic de selecció que indiquen amb preferència els reglaments (llista de les escoles i demanda directa del poble) i el 68 per 100 hi anaren per la influència dels components del Consistori i empleats de l'Ajuntament.

Aquest abs d'elecció autocràtica, excessiu, dels senyors regidors, no tindria més importància que la d'un escandalós cultiu de vots fet a posta, si no fos que, entre aquests 2 mil infants, nens i nenes, que es quedaren sense poder anar a Colònies l'any passat per haver estat anulada la seva sollicitud, n'hi havia molts — podem ben creure-ho — que veritablement n'estaven necessitats des del punt de vista de la salut i de la indigència de llurs pares, mentre que en canvi, n'anaren molts a ocupar llurs places amb una envergadura de brau de cursa, els quals, segons la fitxa mèdica, «podien prescindir-ne», i això ja és més greu.

Aquestes dues mil mares que es quedaren sense sentir cridar al seu noi, armaren, cada dia mentre durà la inspecció mèdica de l'any passat, un avalot i un terrabastall de crits, resultats i lamentacions, proporcionals a la seva desil·lusió i al nombre de les reunides. En Paquito no s'entenia de feina. El pobre noi quedà d'aquella època ençà més atabalat que el dia que va néixer.

Aquest any, per tal d'evitar aquella cridoria dels familiars decebutos, es començà per fer avortar el conflicte en els seus principis: a les Tenències no s'acceptaren més demandes que les que es sabia que serien ateses, tenint en compte les places disponibles, les dades i l'experiència de l'any passat. Total: de fet tot ha tingut lloc de la mateixa forma, sinó que han estat refusats abans d'entrar.

En els reglaments de règim de colònies escolars d'estiu i permanents hem llegit en l'apartat D de l'article III:

«Que la posició econòmica dels pares o encarregats de l'escolar justifiqueu que l'infant formi part de les colònies d'estiu mitjançant la cèdula del pare o persona en funcions de tal.»

I quan la cèdula no existeix?... Llavors s'admet un certificat de pobresa de l'alcalde de barri, el qual hauria de valer en ésser visat per la secció d'estadística de l'Ajuntament... però aquest visat no es fa. Són nombrosíssimes les mares que presenten un certificat de pobresa firmat per l'alcalde de barri, el qual amb fins comercials (gairebé sempre és un botiguer que ha de viure de la clientela) seria capaç de lliurar el Kamasutra, escrit per ell, en lletra gòtica, per tal de conservar amics i, sobretot, no perdre parroquians.

Citaríem casos de fills de regidors, força coneguts, els quals han anat a colònies tenint uns pares ciutadans benestants, i fins propietaris. En aquest cas passaren per damunt de tots els reglaments, com es pot veure. Aquests fills de ciutadans regidors ocupen, com és natural, uns llocs dels 2.000 nens refusats al poble, maialtissos i necessitats.

Més d'una vegada l'escrupolositat reglamentària de la direcció i dels metges encarregats de la revisió mèdica, ha portat, com a conseqüència, la visita d'un secretari de regidor enfurmat, el qual enèrgicament ha fet reclamació per les traves «absurdess» de què era objecte un recomanat seu.

Afortunadament, a les oficines de Colònies hi ha persones que saben quin és llur deure. Malgrat això, ja ho veieu, les anomalies s'hi infiltraven.

— Entra la mare. El doctor que l'ha cridada li diu:
— Aquest noi té polls.
— Bueno, però... que vol dir... Bé podrà anar a colònies... ja?
— No. Els reglaments, senyora, prohibeixen...
— I ara! — interromp la mare —. No veu que el meu noi està en l'edat que se li obre la pollera?
Els dots metges queden sorpresos. Voldrien enfadar-se, però decideixen esclafir a riure i el qui l'ha examinat li diu seriosament:
— Dones, miri, senyora; el seu fill, per anar a colònies, haurà d'esperar que se li tanqui la pollera...
La mare agafa el fill per un braç i se l'en duu, embravida:
— I ara! Ves que s'han cregut aquests senyorassos... Perquè van amb la bata blanca es creuen que tothom ha d'anar net com ells.
La porta es tanca. A fora es sent una gatzara de crits i bellugadissa de marrecs...
A dintre, la inspecció mèdica continua. En temps de partença de colònies, la feina en aquesta inspecció és intensiva. Els metges que se n'encarreguen en diuen «la galeria», puix algun cop han estat tancats vuit hores seguides en l'examen de caps i pells de tota una generació de brivalls nuets del tot.
Tot d'una un noi magre es presenta amb uns grans contagiosos a la cara. Stop... Que entri sa mare...!
La mare, una dona de 90 a 120 quilos amb davantal d'anar a plaça, entra en la blanquíssima cambra dels doctors:
— M'han cridat?
— Sí. Miri... — i li ensenyen els grans de la cara del noi —. Són virulents i contagiosos. No pot anar a colònies.
— Això?... És la primavera que li rebrotaria... No en faci pas cas... Si tothom en té... i fent una ganyota pitorresca davant la negativa del metge, engega —: I ara! Que s'han cregut aquests «metxots» de m...! Cop de porta. Brogit de veus: En Paquito surt a posar ordre.

peraven torn. Des d'aquell dia En Paquito no se n'ha mogut, i malgrat no tenir cap sou ni gratificació en la casa, hi compareix matemàticament, cada dia, a l'hora d'entrada del personal i en surt a l'hora de sortida. Quan està malalt o no hi pot anar, telefona a la senyoreta directora, a la qual indica la causa que l'impedeix anar al treball, i a l'hora de finir aquest, no se'n va mai sense el protocolari: «Desitja alguna cosa més?»

Heus act, doncs, un cas d'altruisme ciutadà i patriotisme curiós.
— Paquito! — se sent una veu —. Que entri la mare d'aquest noi!
En Paquito crida el nom del noi entre les dotze mares que fan corrua assegudes en un banc enfront de la porta de la inspecció.
— Una servidora! — una dona de Múrcia s'aixeca del banc i s'avança. En Paquito la fa entrar. La dona és a dintre. Davant d'ella el metge, i el marrec d'espulat.
— Este niño no puede ir a colonias. Tiene tracoma.
— El que dice usted?
— Tracoma en los ojos — repeteix el doctor.
— Uy...! ¿Y por eso no puede ir? Es eso no es nada. Pues si que estamos bien si mientras no se le haiga marchao no puede ir! ¿Vamos, niño, vamos, que estos señores están de broma...!

Així molts, entre els milers que s'inspeccionen. Acompanyats de tantes altres notes còmiques en ésser refusats per malaltia contagiosa.
Altres es presenten massa bons. N'hi ha de tan atlètics, forts i amb un tòrax tan sa, que el metge es veu obligat a posar, en la fitxa, l'observació «pot prescindir-ne», per tal que la plaça pugui ésser aprofitada per un altre de malaltís que ho necessita, però hi ha recomanacions que no es poden deixar de tenir en compte.
L'administració de les Colònies Escolars té una direcció intel·ligent de bo de bo. Una senyoreta a la qual es deu una bona part de l'ordre i bona marxa de l'organització de les colònies escolars d'estiu i permanents de l'Ajuntament de Barcelona.

Darrera la seva taula, curulla de papiers i de notes amb xifres i noms, fa la recepció de les demandes de places per a les colònies. D'un caràcter amable i pacient, dona la impressió a cada un dels sollicitants, que el tràmit d'admissió del seu noi o noia serà objecte d'una especial cura i simpatia per part de l'encarregada que amb tanta de bondat els ha rebut. I és veritat. Per ella, cada cas té el mateix dret al seu interès i a la seva simpatia.

Els reglaments tenen en aquesta senyoreta un defensor moralment i materialment insubornable.
L'administradora en cap compta amb la col·laboració d'un bé de Déu de noietes que també tenen el seu mèrit, si més no el d'ésser força apetitoses i mogudes. N'hi ha una, especialment, que quan veu entrar un mascle a l'oficina, li ve una mena de ball de Sant Gui irresistible, ball que és l'agradable sorpresa del visitant.

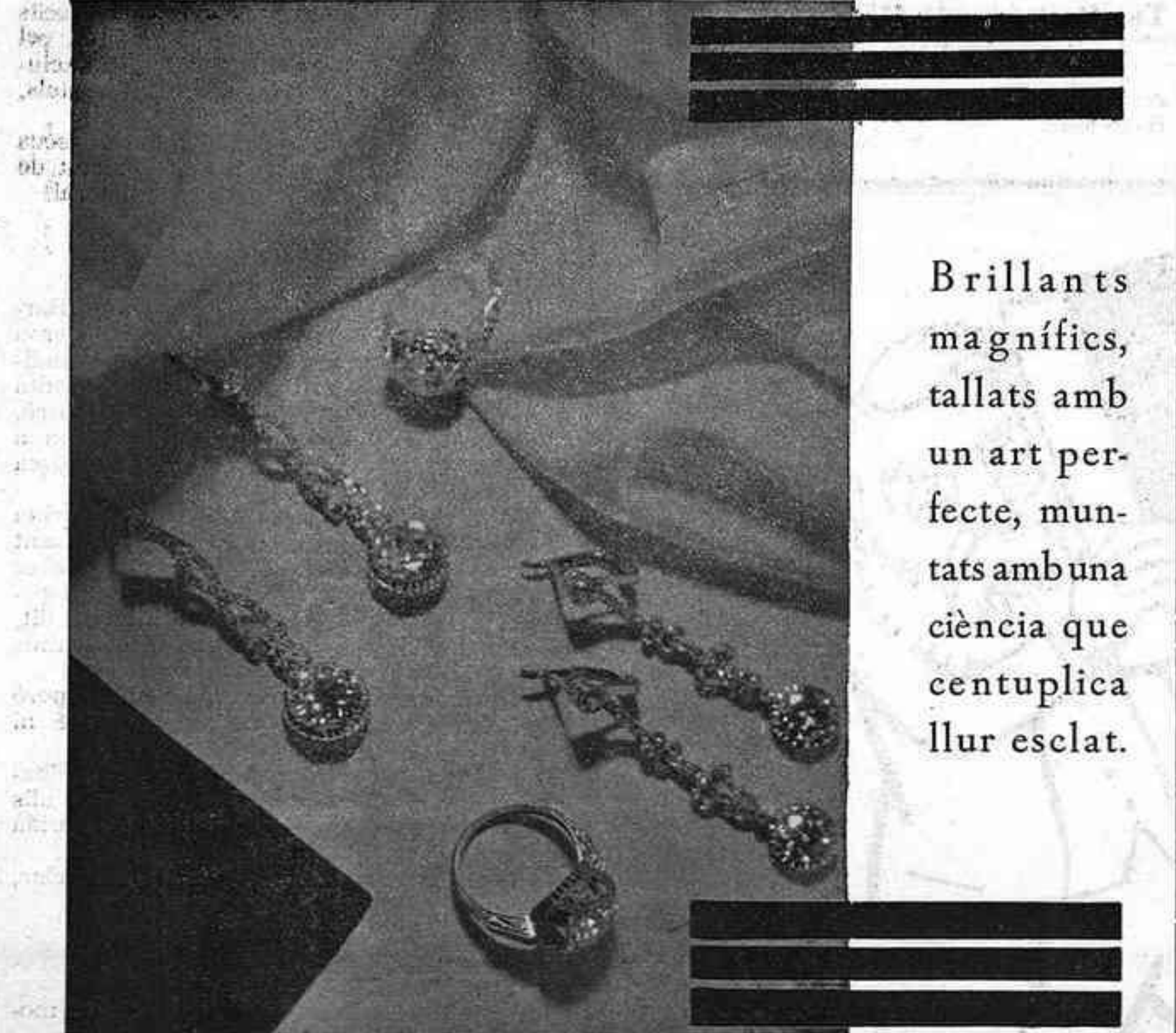
Ens hem procurat un llibre on es pot veure la corba ascendent de les colònies des de la seva fundació en 1906 per Giner de los Ríos als nostres dies republicans, passant per l'època del difunt senyor Ainaud, ex-cap de la secció de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.
En aquest llibre, el qual es titula *L'obra de colònies escolars de l'Ajuntament de Barcelona*, es pot veure, en cert capítol, a més a més de l'obra benefactora que representen aquestes organitzacions, una esquivitat que qualificarem d'hàbil, en parlar de la tria o selecció dels infants que n'han de gaudir, puix que no ens detallen les proporcions que cada nucli té dret de presentar-hi. I diem això, perquè l'any passat, a Belles Arts, en les hores de crida d'infants, segons butlletins de sollicitud presentats en les Tenències d'Alcaldia, tingueren lloc unes protestes airadíssimes i uns escàndols que ni En Paquito, l'altruista dependent de les oficines, pogué encalmar, a causa de l'imponent nombre d'infants amb sollicitud presentada que foren refusats.
L'article que hauria de regular això diu, aproximadament, així:
La selecció d'escolars es farà d'acord amb la relació d'alumnes de les Escoles Municipals, Nacionals i Grups Escolars, la qual

Festeig «up-to-date»

Tots hem presenciat per via directa, o per mitjà dels films i de les fitografies, el festeig darrera el ventall i dins d'un ambient florid, o bé el festeig a través d'una reixa guarnida de geranis, però no gaires hauran pogut gaudir del festeig a la platja de Sitges: el promès, en un slip sumari, i la noia, en mallo, resseguien amb els llavis el contorn de les siluetes respectives.
Per això, ja es comprengué de què anava quan una alta autoritat eclesiàstica, en adreçar-se als fidels, exclamava:
— Oh, amados míos, se peca tanto por estos alrededores!

Aurea de Sarrà, derrotada

A la junta general de renovació de càrrecs del Casino Platja d'Or, de Sitges, es disputaren els llocs dues candidatures: l'una integrada pels directius en actiu i l'altra composta per Aurea de Sarrà, Tatu de la Bata (motiu d'Ambrosi Carrion) i una distingida senyoreta de la colònia. La cosa anava freg a freg, als començaments de l'escrutini, però, de sobte, eixiren de la galleda que servia d'urna dels sufragis reguitzells de paperetes a favor del senyor Barnils i els seus amics.
Els patrocinadors de la voluminosa dansarina fan córrer, en desgreuge, que la galleda no tenia fons, com el barril de les Danaides.

Brillants magnífics, tallats amb un art perfecte, muntats amb una ciència que centuplica llur esclat.

J. R. O. C. A. JOIER
Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral.: Telèfon 17047: BARCELONA

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats
GALERIES SYRA
Diputació, 262 - Telèfon 18710

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Ens en anem. Som a la porta. Des de dintre l'inspecció mèdica es sent una veu de galeno que crida:
— Sarna! Que vingui sa mare...!

J. E. BARTRINA

ORIENT, 1933

Impressions sefardites

Cal confessar que vaig arribar a Orient amb un prejudici de simpatia pels jueus d'origen hispànic. S'unien en mi circumstàncies d'educació i circumstàncies de pàtria. A Mallorca el problema dels xuetes ha viscut — i viu — i és d'actualitat fins suara. He sentit els ecos de les polemiques de finals del XIX entre un capellà, poeta mediocre de la Renaixença, de raça jueva, mossèn Taronj, i un bisbe fatu, el pare Maura — d'aquella família, sí —, sobre si els clergues des càrrec podien predicar o no. Aquesta

—I vos, de quin país sou?
—Itàlia— contesta —, però com si no ho fos, perquè la meua pàtria és Palestina.
—Ca—diu el frare espanyol—, de cap manera; vosaltres no tenui pàtria.
—Sí— replica el jueu —, perquè la pàtria és la llengua.
Nosaltres, pròxims a la violència, fem callar el frare i la visita continua més freda...
No és aquesta l'única anècdota que podríem contar. No és difícil d'allargar el tema d'aquests custodis de Terra Santa que

Mirant a fora

Canvi d'actitud

Einstein havia defensat en altre temps els objectors de consciència. Però ara els nazis han posat preu al seu cap. Només n'ofereixen 25.000 marcs. (Prenent aquesta xifra per parèntesi, per pocs cèntims es deu poder tenir el cap d'un nazi d'una secció d'assalt.) I, no obstant prou garantida la seva seguretat a Bèlgica, el cèlebre creador de la teoria de la relativitat ha marxat a Anglaterra, i ha escrit aquesta lletra a una publicació belga:

«Fins ja poc temps, encara es podia esperar de combatre el militarisme europeu amb el refús individual de fer el servei militar. Però avui ens trobem davant unes circumstàncies absolutament diferents. Al centre d'Europa hi ha un Estat, Alemanya, que prepara la guerra amb tots els mitjans. En aquestes condicions, els països llatins, especialment França i Bèlgica, es troben en gran perill i no poden pensar sinó en llur preparació. Pel que es refereix sobretot a Bèlgica, és clar que aquest petit país no abusarà de la seva preparació, de la qual té la més gran necessitat per tal de salvaguardar la pròpia existència. Imaginau Bèlgica ocupada per l'Alemanya actual. Seria indubtablement pitjor encara que en 1914, tot i que llavors l'ocupació fou terrible. Per això us dic sense perfrasis: si jo fos belga, no refusaria, en les circumstàncies actuals, el servei militar, sinó que, al contrari, l'acceptaria amb plena consciència, amb el sentiment que contribuïa a salvar la civilització europea. Això no vol dir que renunciï a la meua antiga opinió. Res no desitjo més sinó que torni el moment en què el refús de fer el servei militar hauria pogut ésser un mitjà eficaç de lluita pel progrés de la humanitat.»

Un diagnòstic que surt car

Entre les persones darrerament detingudes a Alemanya hi ha el Dr. Willmann, professor de psiquiatria a Heidelberg.

Quan la guerra, aquest home, en funcions de metge militar, tingué l'ocasió de diagnosticar un cert sergent, subjecte a trastorns nerviosos, com afecte d'histeria inguarible. No podia sospitar que signant aquest diagnòstic, signava la seva condemna. Aquell sergent no era altre que Hitler, futur dictador del Reich, que es veu que no és demeritori.

Un altre psiquiatra, el professor Bumke, director d'una clínica universitària de Múnic, va dir, en conversa privada, que el diagnòstic del seu col·lega no tenia res d'exagerat. Aquesta imprudència li ha costat l'entrada en un camp de concentració.

Mussolini i Balbo

Prentem feu del tràgic accident que ha costat la vida al famós aviador marquès de Pinedo — i que, segons el News Chronicle, és degut a un sabotatge —, Le Soir, de Brussel·les, ha publicat una sèrie d'articles sobre el que costa fer-se massa gloriós en l'aviació italiana.

«Balbo—diu el diari belga—ha escrit uns quants articles sobre el seu vol, que contenen consideracions difuses sobre un canvi d'idees entre ell i el duc durant la preparació del raid... Balbo enumera detalladament totes les sumes que aquest ha absorbit; sembla talment una cuinera, acusada de gastar massa, passant comptes.

«Pasades les festes en honor de Balbo, els italians, en saber les despeses del creuer, han trobat que la política de prestigi surt una mica cara. Mussolini hauria volgut endossar a Balbo la responsabilitat de les sumes astronòmiques que cal pagar, i Balbo, en previsió, no s'ha cansat de repetir, abans, durant i després de l'empresa:

«—Tota la glòria pertoca al duc. Ell és qui ho ha fet tot.»

Després, Le Soir parla de l'enriquiment de Balbo, i de les seves aspiracions a ésser el successor de Mussolini, que ja ha passat dels cinquanta i es diu que no frueix de gaire bona salut. «Roma—diu, parodiand la frase d'Enric IV—bé val algun grapat d'encens i alguna genuflexió.» El diari explica d'aquesta manera els homenajes servits de Balbo a Mussolini, a qui voldria desampar de la seva gelosia que no tolera «que cap estrella brilli en el firmament feixista amb massa esplendor al costat de la seva.»

L'amic dels ocells

Lord Grey, que acaba de morir, havia fet un paper important com a ministre d'Afers estrangers, ja que fou ell qui, el 3 d'agost de 1914, anuncià a Anglaterra com i per què anava a entrar en el més gros dels conflictes que registra la història.

Però per als anglesos lord Grey era alguna cosa més que això. Per als seus compatriotes fidels assistents del Zoo i que, en començar la primavera, agafen greument la ploma per a escriure al seu diari que han assistit al retorn de la primera oreneta o sentit cantar el primer cucut, lord Grey era l'home que un dia que plovia a bots i a barrals s'havia passejat amb el president Roosevelt pel bosc. El passeig havia estat llarg i els dos homes d'Estat, amb l'ull viu i l'orella atenta, havien identificat, pel cant o pel plomatge, quaranta-cinc espècies d'ocells.

Represàlies

El teòric dels grans jornals, el popular constructor d'automòbils Henry Ford, no s'ha adherit al National Recovery Act del president Roosevelt.

Aquesta oposició ja més gràcia perquè Ford té un veritable evangelis i proclama que la indústria no ha d'ésser un mitjà de guanyar diners, sinó una manera de servir. En una paraula, veu en la màquina la salvació de la humanitat.

El govern ha negociat amb ell de potència a potència; però Ford, intractable, no ha volgut saber res.

—Ja que és així—declarà a un emissari—pendré represàlies; d'ara endavant em limitaré a guanyar diners!

UN TOMB DE LA HISTORIA El setge de Viena i Sobieski

Des de fa algun temps — és a dir, d'ençà que Hitler pujà al poder —, Àustria, pel perill que corre d'ésser anexionada per Alemanya — cosa que podria ésser el senyal d'una nova guerra —, torna a cridar l'atenció d'Europa. Per aquesta raó ha tingut més risonància la commemoració del 250è aniversari de l'alliberament de Viena del setge dels turcs, que volien avançar fins a Roma i destruir la civilització occidental i el catolicisme. Per això aquesta commemoració ha estat també aprofitada per l'Església.

Vienna era a mercè dels turcs. Quan sobre les muntanyes dels voltants aparegueren els turcs, un pànic indescriptible s'apoderà de la població. El duc de Lorena, que manava la guarnició, tingué tot just el temps de posar la ciutat en estat de defensa.

Per sort, Kara Mustafà volia esporguir els austríacs amb el nombre de les seves forces i amb el luxe del seu acampament. Cal recordar que portava amb ell tot el seu harem i la seva casa, el seu servei i fins els seus animals domèstics.

«La batalla del 12 de setembre» (gobeli, cartó de Charles Herbel)

No ha pogut faltar la nota ridícula, donada pel cap dels feixistes austríacs, el príncep de Starhemberg, que s'ha glorificat d'ésser descendent d'un dels líctiments del duc de Lorena encarregat de la defensa de Viena.

En realitat, els comandants de les forces militars es tancaren dintre el murs de Viena sense combatre, esperant que els vingués l'ajut diví, o que els turcs prenguessin la ciutat, com hauria ocorregut si no s'hagués presentat, procedent del nord, un salvador.

El que és estrany és que entremig de les solennitats de les festes vieneses, ningú no hagi recordat aquell a qui escuà el mèrit d'haver salvat la ciutat i, amb ella — no hi ha gens d'exageració a dir-ho — la civilització occidental. Els diaris austríacs, en general, només han glorificat el príncep austríac, que demostrà ésser un mediocre i poc valorós. Si és veritat que només disposava de 30.000 homes, mentre que els turcs eren 300.000, no ho és menys que l'exèrcit del rei polonès Joan Sobieski, que corregué a defensar Viena cobrint a marxes forçades la distància que separa Polònia de les muntanyes circumdants de Viena, no era sinó de 40.000 homes, i amb ells aconseguí derrotar Kara Mustafà.

No serà de més parlar a grans trets d'aquest fet d'una gran transcendència històrica.

Els turcs avançaven lentament l'Europa endins quan Joan Sobieski deturà llur marxa. En aquella època, una gran batalla era entaulada entre l'Orient i l'Occident. L'any 1683, Kara Mustafà, el puixant visir de geni impacient i ambicioso, es preparava a acomplir el seu desig de fer de la basilica de Sant Pere l'estable dels cavalls del soldà Mahomed IV.

Feia set anys que els turcs es preparaven per a l'empresa. Durant aquest temps, havien format un exèrcit entrenat, reclutat des de les ribes de l'Eufrates a les boques del Nil, i havien iniciat la marxa per Grècia, Albània i les illes del Peloponès. Tots els vaixells dels ports turcs eren requisats per a les necessitats de la guerra, i dos mil camells foren escalonats fins a la desembocadura del Danubi. Durant l'hivern, les tropes havien ocupat Belgrad, mentre Hongria ja feia temps que era en llur poder.

Donat el perill que corria la civilització occidental, perquè l'ocupació de Viena per les tropes de Mahomet IV hauria permès als turcs la dominació d'Europa central, llur avanç irremissible envers Àustria produí un gran esverament en tot Europa.

Fou aleshores que Sobieski, indecís fins aquell moment, prengué partit a favor del Sacre Imperi. En el seu gest s'ha volgut veure solament un impuls cavalleresc digne d'un gran senyor polonès; però també és cert que tenia un grandíssim abast polític. Sabedor que Kara Mustafà encerclava Viena, Sobieski no vacillà més. L'Imperi era menaçat pel cantó del Rin per Lluís XIV, i pels otomans per l'altre costat. L'emperador Leopold havia hagut de dividir els seus exèrcits, i a l'estiu només podia tenir aquests 30.000 homes que hem dit, perquè tallessin el pas dels turcs cap a Alemanya i Itàlia. Després de la desfeta de les tropes impe-

Quan s'escampà la notícia del setge de Viena, es feren moltes pressions sobre Polònia. Totes les mirades eren ansiosament girades cap al nord, d'on s'esperava que pogués venir un ajut eficaç. El mateix papa de Roma trameté al rei de Polònia una crida suprema.

Joan Sobieski no restà insensible a tantes crides desesperades, més que més havent combatut ja altres vegades els turcs, i ordenà la mobilització dels seus exèrcits.

Kara Mustafà, que es sentia segur del triomf, no donà cap pressa; es donava bona vida i el setge s'efectuava lentament. L'artilleria, per bé que formidable, tirava de tant en tant i havia obert una bona bretxa. Ja feia cinquanta dies que durava el setge. Uns quants més, i Viena s'hauria de rendir, quan el sentinella de la torre de Sant Esteve assenyala amb un crit d'alegria la presència de flames dalt del mont Kalemberg. Els husars polonesos havien fet llur aparició. La topada fou terrible, la batalla durà tot el dia i cap al tard Sobieski, venent els obstacles que se li oposaven, envaïa el camp del gran visir. Un esclau li presentà l'espasa d'or i el cavall blanc de Kara Mustafà en senyal de rendició.

L'acció de Sobieski i del seu gloriós exèrcit el 12 de setembre de 1683 havia de fer donar un tomb a la història d'Europa i de la civilització. El resultat immediat de la diada fou la reintegració d'Hongria a l'òrbita del món cristià. Els lligams que uneixen els principats danubians i balcànics començaren a nuar-se. Les idees de ressorgiment nacional prengueren cos i permeteren més tard l'alliberació de Romania, Sèrbia, Bulgària i Grècia del jou otomà.

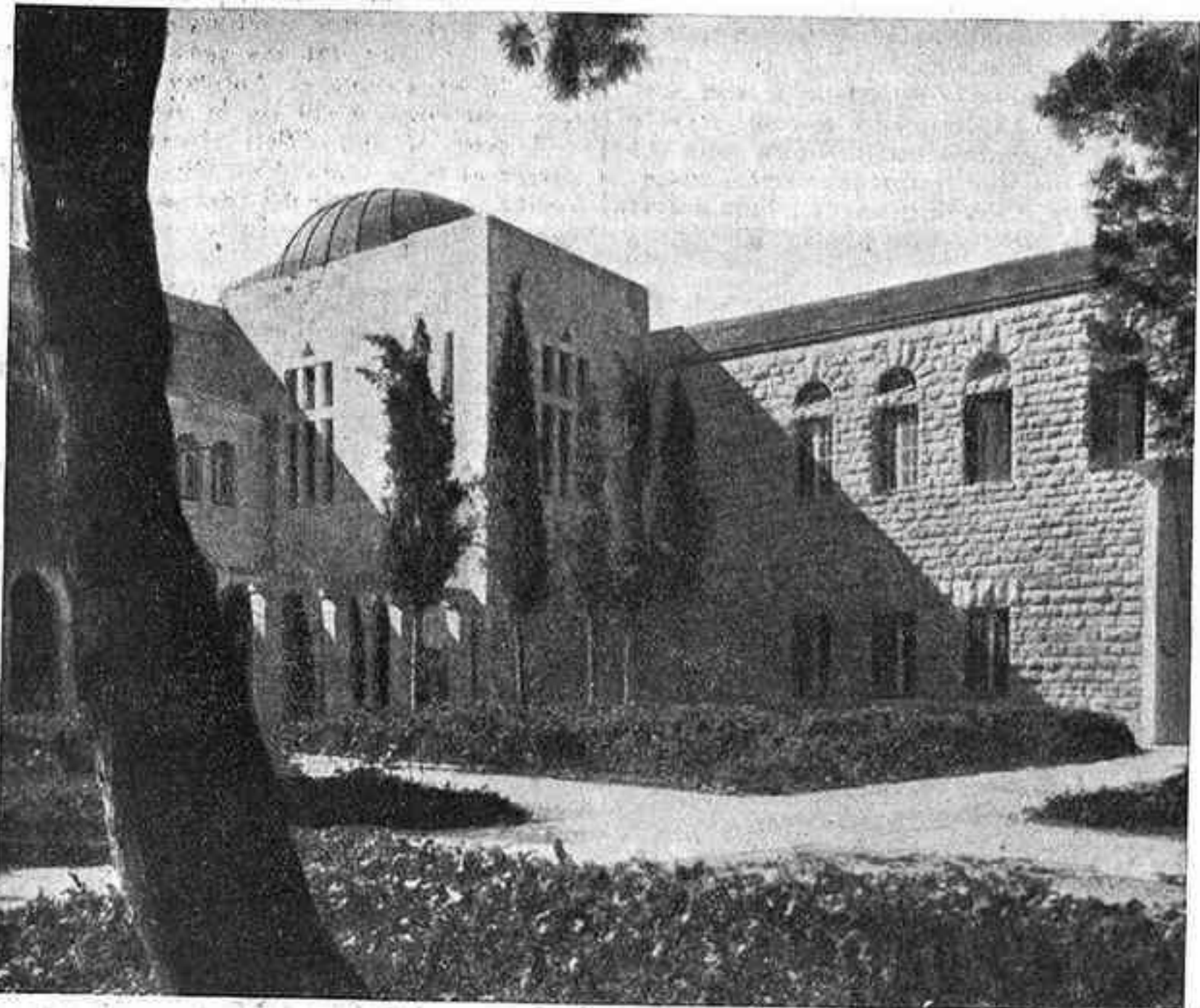
Dos segles i mig més tard—agost de 1920 —el mariscal Pilsudski i els soldats polonesos, renovant la gesta de Sobieski, salvaren una vegada més, sota els murs de Varsòvia, la civilització europea.

Però si a Viena — potser per no desplaure als «germans» d'Alemanya — s'ha volgut oblidar el nom de l'heroi que salvà la ciutat de la invasió dels soldats de Mahomet IV amb les conseqüències que només hem fet que apuntar, en altres llocs Sobieski ha estat dignament recordat.

Citem només la lletra tramesa a Varsòvia per De Broqueville, cap del govern belga, expressant la seva admiració per la part que Polònia ha jugat en el passat i encara juga coratjosament en el present. L'historiador francès Laitier escriu en *L'Homme libre* — el diari fundat per Clemenceau —: «Qui ha salvat la civilització llatina i el catolicisme, en 1683? El rei de Polònia, Joan Sobieski. I els papas demostraren llur agraïment a Polònia deixant-la devorar per Prússia i Àustria. Increïble exemple d'objecta ingratitud!»

ATHOS NOVELLIS

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Telefó 18710

Patí de la Universitat Hebrea de Jerusalem

qüestió apassionava la Mallorca de l'any 70 tal com la Mallorca del 1770 havia seguit amb interès — amb fúria — el plebiscit de la Ciutat i els xuetes que fallà Carles III decidint que els masclers de la casta perseguida eren aptes pel servei militar. Les circumstàncies pedagògiques i gairebé polítiques són d'altre gènere. Gabriel Alomar popularitzà amb insistència d'apòstol un llibre, *La Fée triomfante*, del jesuïta Garau, que fa història dels turments i autes de fe aplicats als jueus — rics en majoria — a finals del XVII, quan la Inquisició havia acabat ja a tota Espanya amb talmudistes amagats. Un dia vull ocupar-me d'aquesta obra, que és, certament, un dels documents que amb més propietat poden ésser anomenats infamants per a un autor, una època, o una classe.

Rodas, Jerusalem, Constantinoble i Salònica havien de produir sobre mi un efecte; i confesso ingènument i imparcialment que el meu filosemitisme ha crescut en aquest viatge, per terres d'Orient. Han col·laborat en aquest efecte elements diversos i oposats. No manca, naturalment, el factor sentimental, profundíssim, i és difícil judicar aquesta qüestió sense acudir a raons ben subjectives i autobiogràfiques. A mi, per exemple, estudiant de filologia romànica i de literatura castellana, m'emocionà de veres sentir cantar a una vella de Rodas uns romances castellans purs i intactes de biblioteca i anotador amb tota la netedat de la poesia popular i l'anonimat més autèntic. I, vaig veure el mur dels plans a Jerusalem amb ingenuïtat i pregona emoció, la més religiosa de totes les sentides en una Jerusalem embrotada pels cismàtics grecs i pels catòlics romans, on hi ha un Sant Sepulcre que fa pena i on cal sortir al carrer o al camp per poder meditar o pensar o resar en el que és pensa i es medita i es resa a Jerusalem.

La simpatia i la cordialitat jueva de Jerusalem és gran i creix pel contrast amb altres antipaties i molèsties. Voleu una anècdota? La nostra expedició visità la Universitat Hebrea i fou acompanyada pels freres franciscans espanyols que ens allotjaren. Un grup d'estudiants — catalans en llur majoria — visitava les sales de la Facultat de Ciències Exactes d'Einstein conduït per un estudiant de la casa. De sobte un de nosaltres pregunta al jove hebreu:

La setmana que ve:

Les cremes del Teatre Principal
per JAUME 'PASSARELL

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijanes a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**, Impotència (en totes les seves manifestacions), memòria, vertígens, fatiga corporal, tremolors, disipènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o conseqüència ment nerviosa.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, treballadors excessius, tant físics com morals i aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els èxits o exercicis fàcilment i sense violència l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Originalment s'elabora a 25 ptes. en un segell de correu per al franquisme a Oficines Laboratoris Sòkarn, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebre gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquesta malaltia.

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**, Impotència (en totes les seves manifestacions), memòria, vertígens, fatiga corporal, tremolors, disipènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o conseqüència ment nerviosa.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, treballadors excessius, tant físics com morals i aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els èxits o exercicis fàcilment i sense violència l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Originalment s'elabora a 25 ptes. en un segell de correu per al franquisme a Oficines Laboratoris Sòkarn, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebre gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquesta malaltia.

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Excursió col·lectiva a
ROMA
amb motiu de la celebració de l'Any Sant
15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès

Pròxima sortida: 30 de setembre de 1933

DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

EL CINEMA

DEMA, A L'URQUINAONA

"El Carrer 42"

Amb l'adveniment del cinema sonor, els temes de music-hall i anèxos varen envair tot seguit la pantalla. No podia ésser d'altra manera. L'exploitació de semblants temes estava a l'abast de la mà, era còmoda pel nou cinema que venia amb tantes noves possibilitats. Heus aquí una solució per llançar el cinema vers rutes inèdites que vinguessin a renovar-ne l'interès! Els postors en escena de Hollywood, disposant d'uns mitjans materials il·limitats, el bo i millor dels compositors de música lleugera aplegats a Cine-landia, res no mancava per llançar el nou gènere i assegurar-li una vida plena de promeses. Fou aquesta la primera etapa del cinema music-hall: *Broadway melody*, *Fox Folies*, *Hollywood Review*, etc.

El music-hall pot ésser vist de dues maneres distintes per un home disposat a portar-ne el tema al cinema. Hom pot cenyir-se a l'aspecte espectacular. Espectacle que animen les clàssiques *girls*, amb el prestigi del seu valor plàstic, emmarcades en llurs evolucions coreogràfiques en una escenografia llampanant de luxe i alegria postisses. Com que tanmateix, entre les coses que en aquest sentit es munten al carrer 42 o les que es puguin veure correntment en el nostre Paral·lel hi ha una distància, tots varem veure amb bons ulls de sorpresa i curiositat, aquelles primeres cintes sonores que ens enviaven les cases americanes, cintes que ens feien augurar que potser una part del cinema sonor seria confiscat pel music-hall.

No obstant, aquelles cintes no ens deixaven pas completament satisfets. Sentíem que no ens mostraven una cosa, sinó la imatge d'una cosa; tots sentíem que el cinema no afegia res a l'espectacle, i que calia desaparèixer, o bé anar a la interpretació cinematogràfica de l'espectacle, procedint a l'absorció del music-hall, a la interpretació fotogràfica de la revista de gran espectacle, de les atraccions coreogràfiques.

El film de Lloyd Bacon, *El carrer 42*, que diuen, no pas amb gaire encert, cent per cent espectacular, és en canvi cent per cent cinematogràfic, i això és un primer èxit per a la cinta. Les escenes de revista son concebibles, tal com s'hi veuen, fora del cinema; són doncs dins el cinema. O, almenys, fora d'aquest perdrien un tant per cent considerable de valor plàstic i espectacular.

L'altre aspecte del music-hall que el cinema pot revelar, és el que es refereix no a l'espectacle, sinó a l'atmosfera enmig de la qual es munta aquell. La vida entre bastidors, el món pintoresc, trepidant, anguniós, del teatre. Les rarses de l'empresari, la tragèdia del *producer*, la monotonia exasperant dels assaigs, la vida fadigosa i desesperada de les noies del cor. El film de Lloyd Bacon, *El carrer 42*, ha copsat admirablement tot això i ben cert que més que el film d'una revista, *El carrer 42* és el film de la preparació d'una revista.

Lloyd Bacon, damunt del qual una empre-

sa posava l'esperança de renovar un gènere perdut, ha volgut fer un film excepcional, un d'aquells films en els quals un home es juga el prestigi de la carrera, i per això hi ha posat tot el que podia posar-hi. D'aquí la impressió d'un film certament atapeït, millor, dit, dens.

Hi ha, com hem dit, l'aventura del director (Warner Baxter) incansable, portant a cap l'enorme tasca amb una tenacitat que augmenta a mesura que s'acumulen les dificultats.

Ruby Keeler en «El carrer 42»

Hi ha també, al marge, per commoure l'atenció del públic, la història simple de la noia nova (Ruby Keeler) que s'arrisca a sol·licitar tímidament un lloc en el conjunt i que acaba, el dia de l'estrena, per substituir la mateixa vedette (Bebe Daniels), la qual barallant-se amb ella per qüestions de rivalitat amorosa es fractura el turmell. Hi ha sempre, continuament i com sorgint de sobte, els assaigs monòtons al teatre, l'obsessió del problema de l'espectacle, que avança enmig de les fatigues de les pobres noies.

Lloyd Bacon ha compost doncs un document sobre el music-hall. Aquest és el major mèrit del film. A còpia d'acumular detalls exactes, d'anima figures plenes de veritat, tipus obligats en aquest ambient suggestiu, d'aparència frívola i sempre no obstant profundament humana, el seu film s'acomoda perfectament d'una anècdota que no vol tenir altra funció que elevar el document a la categoria d'una obra lligada i completa. Com diem, els personatges tots del film són excel·lents i els números de revista fan goig de debò. L'autor no n'ha abusat i vénen tots ells al final a donar al film una conclusió normal, lògica en forma apoteòsica, que ens fixa respecte el sentit del film, l'eix del qual és l'espectacle, la seva gènesi, la seva realització definitiva per a esplai d'una multitud frívola que ho ignora tot de la realitat d'entre bastidors.

El carrer 42 ha batut aquest darrer temps a Amèrica un rècord de taquilla. No descobrim res als nostres lectors en dir que a tot arreu ha tingut la virtut d'aconseguir una bona crítica. MIRADOR, que s'esforça a veure les coses amb una màxima objectivitat, que exclou tota mena de preferències i de punts de vista impressionistes; que s'interessa, com ho hem demostrat, per tots els aspectes que el cinema pot presentar, ofereix demà a la consideració del públic barceloní aquest film, que no és sols un film ben fet, sinó al mateix temps un film profundament característic d'un moment interessant de la producció americana.

JOSEP PALAU

FOX
La Fira de la Vidà
Janet Gaynor

PUBLI-CINEMA
Passaig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda
REPORTATGE CINEAC DE PARÍS
DEU MINUTS A SARDENYA
NOTICIARI FOX SONOR
Editat a Espanya
Declaracions del nou Ministre de Comunicacions senyor Santaló; Regates de traïnes a San Sebastián; El Tourist Trophy a Bilbao; Festes a Fontterràbia.
NOTICIARI FOX SONOR
(Internacional)
Darreres informacions mundials; El general de Pinedo, víctima d'un accident d'aviació; Nous aspectes de la revolució a Cuba i altres
Ferrocarrils americans
CATIFA MÀGICA DE MOVITONE

PANORAMA

LA NOSTRA SESSIÓ DE DEMA

MIRADOR enguany comença les seves sessions alhora que la temporada de cinema. Per a aquesta sessió de demà hem triat *El carrer 42*, un film d'un gènere ben diferent dels que fins ara hem presentat, però que constitueix un esforç remarkable, acompanyat de la més absoluta reeixida, d'empènyer el món *féérique* del music-hall al món realista del cinema.

No són pas les escenes — fastuoses unes, enginyoses altres, i totes de bon gust — de la revista que s'ha d'estrenar, l'important del film. Aquestes escenes són accessòries, si es vol, però tanmateix indispensables per a donar una visió completa del film. L'important d'aquest és la pintura exacta de l'ambient teatral, les lluites de l'autor, la fatiga dels assaigs, el descoratjament, les dificultats, i, finalment, l'èxit esclatant de la nit de l'estrena. Exit però del qual no participa a penes l'autor, sinó l'estrella.

Com en tots els bons films, no és pas l'argument el que compta. I això que l'argument és lògic, ben desenrotllat, racional i discret. Però el que compta sobretot, és la pintura exacta de l'ambient, la beatut de les imatges, el joc perfecte de tots els intèrprets, des dels més destacats als més anònims.

No dubtem que aquest film, feliç renovació d'un gènere, que semblava mort en la més espantosa indigència de qualitats artístiques, serà del grat dels nostres lectors.

Figurarà també en el programa de la sessió de demà, a més a més dels acostumats noticiaris inicials de tot programa, la pel·lícula *Escolla, papà!*, del cèlebre Fatty, el famós còmic mort enguany, després d'uns anys d'apartament, i que fou, en els seus bons temps, potser la figura més popular del cinema còmic.

Supressió de les "vedettes"?

Goebbels, ministre de la Propaganda del Reich, del qual depèn l'art cinematogràfic alemany, ha decretat la supressió de les vedettes al cinema. D'ara endavant, les pagues dels artistes no podran passar d'una certa suma. I llurs noms, en els anuncis i els cartells, sotmesos a un règim d'igualtat.

Ja abans que Goebbels, postors en escena com René Clair i Pabst havien defensat alguna cosa de semblant, però no amb el caràcter absolut que li dona el ministre hitleria.

Molts, embafats de la publicitat sorollosa i impúdica que els departaments de propaganda de les productores, que arriben fins a l'escàndol, posen en obra per a fer parlar de les vedettes, també han trobat molt bé les disposicions del nazi legislador.

El punt de vista de postors en escena com Pabst i Clair, però, no és aquest. Tant l'un com l'altre opinen que en certa mena de films, que per entendre'ns anomenariem col·lectius, és preferible que els actors siguin poc coneguts, millor desconeguts i tot, perquè l'atenció del públic no es polaritzi en ells, en perjudici de les intencions del film.

Hom cita sovint, quan es parla d'aquesta qüestió, de *Noies d'uniforme*, *Emil i els detectives*, etc. Però com que en aquest món tot té els seus pros i els seus contres, també es poden citar films fracassats per manca de vedettes.

A més a més, cal tenir en compte la psicologia de les multituds, més amigues de personatitzar llurs preferències — o llurs antipaties — damunt una figura destacada, fentomen que no sols s'observa en el cinema, sinó en tants altres dominis de l'activitat humana.

La qüestió de la necessitat de les vedettes és de la incumbència pura i exclusiva del director del film. Aquest, si sap el que es fa, sabrà si al film li calen vedettes o se'n pot passar. Decidir-ho per decret, com ha fet Goebbels, no és sinó una mostra més, de les tantes que ha donat el règim hitleria, de considerar les persones com formant part d'un ramat.

Ja ho sabeu...

- que Douglas jr. rodarà a Londres, amb Elisabeth Bergne, *Caterina de Rússia*, film dirigit per Alexander Korda?
- que el mateix Korda, director de *La vida privada d'Helena de Troia*, ha enllestit *La vida privada d'Enric VIII*?
- que Max Ophuls, el realitzador de *Liebele*, dirigit per Henri Garat en *Robatori d'un home*?
- que Esther Ralston, la inoblidable protagonista d'*El món contra ella*, apartada del cinema aquests darrers tres anys, serà la principal intèrpret de *Pins al darrer home*?

DIS'FRACCIO

—Ja no t'has recordat que Hitler m'ha fet esterilitzar!

(Marianne, París)

A PROPOSIT D'«EL CARRER 42»

El revers d'una revista

Per als que hem assistit repetidament als assaigs d'una revista de gran espectacle i hem vist un Jackson perdre-li la paciència i un Sacha Goudine el poc castella que sabia; per als que hem contemplat, entre bastidors, l'idilli d'una *girl* de cabell ros de palla amb el pianista de xalina romàntica, i hem sorprès el petó de l'electricista a una vedette i el pessic de l'administrador a una noia del conjunt; per als que tenim les orelles eixordades pels crits d'En Sugranes i hem sofert les malhumorades d'una Rosita Rodrigo i

posava fins la darrera pesseta. També, com el director d'*El carrer 42*, passava els dies sense dormir, cridant, agitant-se. També, com Ferran Bayés, mori pobre — ell que tenia al despatx dos telèfons d'or massís, ell que havia convidat els periodistes a veure com la seva dona es banyava en llet, igual que una emperadriu de la Roma antiga!

A part el seu mèrit cinematogràfic, *El carrer 42* té el valor d'un documental. És un veritable reportatge del revers del music-hall. Un reportatge viu, impressionant, certer,

Florenz Ziegfeld

les intrigues d'un Pepe Viñas; per als que sovint hem corregut — al Palace, al Nou o al Còmic — a auxiliar una artista que al mig d'un ballable queia vençuda per la fadiga, i de vegades per la misèria, mentre continuava l'assaig o l'espectacle com si res no hagués passat; per als que coneixem les impertinències de l'estrella protegida del senyor que finança l'empresa i hem presenciat com humiliava una companya de talent; per als que ens hem divertit amb les rèpliques de l'esbojarrada Suzy Derby al director, i amb les baralles de Lydia Johnson amb el seu *partenaire*, i amb el monacle inquiet de l'anglesa Caroll, i amb els amors de miss Lowet, els que sabem les angúnies que es passen quan dos dies abans de l'estrena els conjunts surten pitjor que mai, i la roba no arriba, i els decorats encara no estan llestos; per als que, en fi, hem viscut amb intensitat tots els moments de joia i de dolor del music-hall, els d'abatiment i els de triomf, els de desesper i els d'optimisme; per als que, sobretot, hem admirat de prop la fe, la voluntat i l'entusiasme d'un Ferran Bayés, i hem vist com deixava la vida en la lluita, aquest film *El carrer 42*, que MIRADOR presenta demà a l'Urquinaona, té una força d'evocació extraordinària. No és possible reproduir d'una manera més justa l'atmosfera i les incidències d'un escenari de revista.

El carrer 42 m'ha recordat En Bayés. Sembla que, en planejar-lo, el director, Lloyd Bacon, recordà un altre home que, com Ferran Bayés, ho sacrificà també tot al music-hall. Parlo de Florenz Ziegfeld. La mateixa dèria que tingué sempre En Bayés de satisfer el públic a base de dones boniques, de luxe i de bon gust; el mateix desig de novetat i el mateix afany de superar-se; el mateix menyspreu del diner i la mateixa preocupació per als petits detalls; la mateixa brutalitat exterior i la mateixa bondat íntima, foren les característiques de Florenz Ziegfeld. També, en muntar un espectacle, feia Florenz Ziegfeld el màxim esforç i hi

sense literatura, sense sentimentalismes. No pot compararse — l'amic Gasch ho ha remarcat — al llibre famós de Colette sobre aquest tema. Colette anà a cercar el que, amagat als ulls del públic, hi ha en el music-hall de poesia. Lloyd Bacon ha exposat el que hi ha de realitat. I la realitat del music-hall és molt crua, molt dura, tant com la vida mateixa. Creuria ningú que pocs dies abans d'ésser estrenada una de les seves revistes, En Bayés havia hagut d'empenyorar una joia per a fer front a les seves necessitats personals més indispensables? No obstant, havia abocat a la revista milers i milers de pessetes.

De Florenz Ziegfeld, ha escrit un dels seus biògrafs que durant els assaigs d'un espectacle patia horriblement, però no per temença de perdre el capital esmerçat — en ocasions, un milió de dòlars —, sinó per por d'un fracàs artístic. Ferran Bayés sentia igualment aquesta por; el diner, ho he conegut ja, no l'interessava. Els dos moriren del cor. Florenz Ziegfeld caigué malalt en adonar-se que la seva dona, Billie Burke, no triomfava com ell esperava. Ferran Bayés sofri el primer atac el dia en què s'ensorrà, a l'hora de l'assaig, la passarella del pati de butaques. Cridava sempre a les artistes d'una manera desconsiderada, però només de creure aquell dia que alguna d'elles havia resultat ferida, va caure inert a terra.

JOAN TOMAS

Inèdit,
Desconegut,
arriba el rei de
l'optimisme

CHEVALIER
SOLTERO INOCENTE
HELEN TWELVETREES
EDWARD EVERETT HORTON
ADRIENNE AMES - NIÑO LEROY
Director NORMAN TAUROG
Es un film Paramount

que ve a batre
tots els rècords
de la hilaritat

No deixeu d'adquirir el n.º 3
(extraordinari) de
Cinema Amateur
La Revista de l'Art i la Tècnica
de l'aficionat
Interessants articles
i nombrosos gravats
Preu: 1.50 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

"Mirador"

presenta en sessió
especial, demà
divendres, a

L'URQUINAONA

El

Carrer 42

(42nd Street)

Director:

Lloyd Bacon

14 primeres figures - 200 girls

Producció: Warner
Bros-First National

EL TEATRE

“Medea” al Teatre Grec

En parlar de la *Medea* que ens ha estat presentada darrerament al Teatre Grec de Montjuïc, bé haurem de passar per alt tots els defectes inherents a les inexistentes condicions escèniques d'aquest teatre, que tan poc es presten a les combinacions i trucs de la trama, i haurem de prescindir, també, de la poca cura que hom esmerça per a corregir-los. Aquests defectes que enlletgiren un no dir el descabellament de la representació de l'esmentada tragèdia i que

roentes imprecacions. La prosa d'Unamuno pren unes cadències i unes sonoritats que, certament, no tenen res a veure amb la buida sonsònia campanuda i estantissima amb què es guarneix la obra literària de la més gran part dels actuals escriptors clàssicistes espanyols.

Si Sèneca escriví la seva *Medea* per ésser representada o només per ésser declamada, si *Medea* pujà a l'escena o no, és qüestió que poden debatre-la els especialistes en es-

Una escena de la tragèdia de Sèneca representada a Montjuïc

posaven a dos dits del ridícul el seu formidable acabament, han estat assenyalats amb justesa per persones prou qualificades que n'han parlat abans que nosaltres perquè hàgim de repetir ací tot el que se n'ha dit, ja que certament no ha estat pas exagerat ni formulat per una excessiva exigència.

Tot això a part, però, el que potser ens faria esmentar només de passada i deixar de banda tot seguit aquestes tares amb què ha estat acompanyada la presentació de *Medea*, és la qualitat d'allò que era la joia cabdal d'aquesta presentació, allò que amb la seva acció feia que totes les màcules que hi havia restessin com inexistents. La interpretació que del personatge de la torturada filla d'Aetes ens oferí Margarida Xirgu. Margarida Xirgu ens donà una *Medea* admirable. Compenetrada íntimament amb la profunda i exaltada psicologia del seu personatge, ens rendeix amb una intensitat i un arravatament mantinguts sempre en el to precís la complexitat passional d'aquella ànima grandiosa en la seva monstrositat. L'amor, l'odi, l'ira, l'orgull, la desesperació, la crueltat, la tendresa, el neugit incessant en què durant tota l'acció es debat l'ànima de l'espaventable fillera, tota la seva enorme complexió psicològica, pren cos i vida al davant nostre en la persona d'aquesta actriu insuperable des de la seva aparició a l'escenari, en una llarga escena silenciosa, durant la qual els seus moviments, els seus gestos, la seva actitud, ens revelen la seva infinita tortura, fins a la seva darrera declamació, plena de supèrbia, d'amargor i de rancúnia satisfeta.

Cap altre servidor com ella no podia trobar l'abrandada i vibrant tragèdia de l'estoic cordovès. Per altra banda, la seva esplèndida retòrica tampoc podia trobar millor traductor que aquest castellà fins al moll dels ossos, aixamorat tot ell de les millors virtuts del llenguatge que conrea, del qual coneix tots els recursos i ha espremut el lèxic fins a l'exhaustament, que és el base don Miguel de Unamuno.

L'esperit retòric — retòrica substancial i profunda — d'Unamuno i el seu temperament essencialment tràgic han encaixat meravellós amb la pomposa i ubèrrima retòrica de Sèneca i la seva riquíssima truculència on floreixen i es multipliquen en ufanosa profusió les imatges més exorbitades, els epítets més vehemets, les més

tudis clàssics, i potser un dia o altre n'arribin a treure l'aigua clara. Però el que sí hem pogut veure tots és que és ben lluny d'ésser allò que se'n diu una obra teatral segons el concepte que del teatre tenim format, poc més o menys, cada u de nosaltres. Teatralment, *Medea* és ben poca cosa; tota ella és una pura declamació de cap a peu, una declamació literària, intrínsecament literària i erudita fins a no poder ésser-ne més, plena d'allusions i de sotaentesos referents a una sèrie d'esdeveniments i personatges mitològics que fins en els temps mateixos de l'autor depassaven la cultura del públic mitjà. L'acció de la tragèdia és ben minsa, limitada exclusivament a les escenes finals. I amb tot això, *Medea*, representada, se'ns ha mostrat, teatralment, tan forta i interessant durant tot el seu transcurs com ho pugui ésser l'obra més sacsejada i movimentada que ens puguem imaginar.

I és perquè, en el teatre, per bé que l'acció hi és molt, hi és molt també, molt més, la paraula, i perquè la paraula, en aquesta tragèdia del gran andalús, arriba a la seva culminació, al seu màxim rendiment.

Si hem de dir que Margarida Xirgu interpretà el seu paper d'una manera insuperable, ens plauria molt poder fer el mateix en parlar dels seus acòlits que, excel·lents dins llur marc habitual, són depassats considerablement per les vastes proporcions de la roenta tragèdia senequina, que els ve baldera. Intèrprets fidels i atents, sense caure en cap moment en la incomprensió ni en la inexpressivitat, no gens menys, no arriben a una assimilació tan feliç i íntima com la de la gran actriu amb l'esperit de cada un dels seus respectius personatges ni amb el general de l'obra. Val a dir, però, que el paper de *Medea* és el central de la tragèdia i és en ell on convergeix tota l'atenció, tant de l'autor en crear-la com la de l'espectador en contemplar-la. La funció de tots els altres personatges queda gairebé reduïda a una no gaire diferent de la dels propis coreutes.

Els grecs d'Eurípides és evident que són ben diferents dels grecs de Sèneca, com són encara més diferents dels de l'un i dels de l'altre els de Racine. Però sí alguns grecs hi ha que ja no tenen res de comú amb els mitològics fills de l'Hèllade, són els de les òperes de Gluck.

El qui signa aquestes ratlles no perd cap ocasió d'escoltar Gluck, sigui com sigui, i aprofita les tres vegades que, temporada per altra, es representa — ínfamament — l'*Orfeu* al nostre Liceu, per anar a sentir-lo. De manera que, en dir el que llegirà el benvolent lector, no el mou cap adversió per aquest músic, l'obra del qual estima com la de cap altre.

Però ens sembla una llibertat excessiva la d'illustrar la imponent i bàrbara truculència de *Medea* amb trossos de la música més refinada, més exquisida, més artificiosa i més poc tràgica del segle XVII, excel·lent per mil conceptes, però repudiable i execrable sense cap atenuant en el cas que hom vulgui pendre-la com una interpretació autèntica i fidel dels assumptes sobre els quals el seu autor la creà, prenent-s'hi totes les llibertats imaginables, com comportava la seva època i el gènere que conreava.

Per acabar, bé ens podem fer ressò de la simpàtica suggerència llençada des de les planes de *La Veu* per Modest Sabaté. No és cosa amb la realització de la qual poguéssim comptar per avui, però demà o per demà passat, però sí hom podria estudiar la manera de portar-la a realització. Es tracta de la representació de *Medea* en català. Tenim la traducció de Bertran i Pijoan, un fragment de la qual es publicà en aquesta mateixa plana la setmana passada, i tenim els actors principals. Margarida Xirgu — ens diu Modest Sabaté — s'interessa, quan no n'hi havia cap, per una possible traducció catalana d'aquesta obra. Entusiasme per part del nostre públic, si la idea tirés endavant, no n'hauria de faltar, compensant l'esforç que representaria portar-la a realitat. Val la pena de pensar-hi una mica?

JOAN CORTES

LLANTERNA

Antoine

L'Acadèmia Francesa ha atorgat el Premi Brieux a André Antoine. Aquest nom evoca tota una època. És el Teatre Lliure, el naturalisme a l'escena.

Antoine, nat a Limoges el 31 de gener de 1858, arribat adolescent a París, aviat s'hi hagué de guanyar la vida, a la casa Bottin, a l'Hachette, a la Companyia del Gas. Però la seva afició era el teatre, al qual pogué consagrar-se de tornada de Tunis, on havia fet el servei militar. Refusat al Conservatori, debutà en un teatre d'aficionats, amb un escenari inòmode i ròdec. Hi havia de néixer el Teatre Lliure. Paul Alexis i algun altre amic li confiaren obres, en les quals, a falta de dones, els homes havien de fer el paper d'aquestes. El públic a penes hi acudia, però els amics i els crítics eren uns encoratjadors entusiastes.

Però ningú no s'havia adonat que estava obrint-se una era nova en el teatre.

Antoine no tenia una escena permanent, i el Teatre Lliure donava els seus espectacles allà on podia. Els autors joves li duïen obres noves. Era el temps del naturalisme, de Zola, dels Goncourt, d'Alexis, de Hennique.

I no era solament la factura literària del naturalisme allò que entrava al teatre, sinó tot l'esperit de la nova escola.

Un dia se li acudí de llançar una subscripció, i arrellegà trenta mil francs. Ja podia considerar arrelada aquesta obra que només vivia de la fe i de la tenacitat del seu creador.

En aquells moments, cap altra activitat artística no desencadenà tantes passions. La crítica discutia, el públic es barallava, la censura intervenia.

En 1897, per fi, llogà la sala dels Menus-Plaisirs i la batejà amb el seu nom. El Teatre Lliure ja era una cosa arrelada i que influa adhuc en el teatre del bulevard. Des del seu lloc, Antoine es dedicà a descobrir homes i obres.

Tot d'una, volgué dirigir un teatre oficial. S'encarrega de l'Odeon, i això fou la seva ruïna. Hi muntà espectacles fastuosos i interessants, però, mal administrador, s'avençà fins a la fallida. Es quedà sense teatre i sense diners, només amb el seu talent i el seu prestigi. S'hagué d'enrolar d'actor, i es presentà a les taules, per darrera vegada, en una obra de Bataille, durant la guerra. Provà de fer cinema, però aquest no era el seu ofici; i provà de tornar a dirigir un teatre, però no pogué.

Se li reconeix que sap prou l'ofici perquè es fa quinze anys que és crític dramàtic. faci cas de la seva opinió. Es conegut adhuc del públic de les estrenes. Abans era temut, rondinaire i sorriu; amb els anys s'ha amansit. Però segueix essent l'home intel·ligent de sempre, de pasta autoritària.

La distinció de que l'ha fet l'objecte l'Acadèmia Francesa, ha tornat a posar al primer pla de l'actualitat un home que no ha deixat de estar-hi mai, però el qual, darrerament, per diverses circumstàncies, es veia obligat a ocupar un lloc menys visible.

la obra maestra de la pantalla

CABALGATA

la producció del siglo

Emulosis

Demà, solemne presentació de

BRIGITHE HELM ALBERT PREJEAN

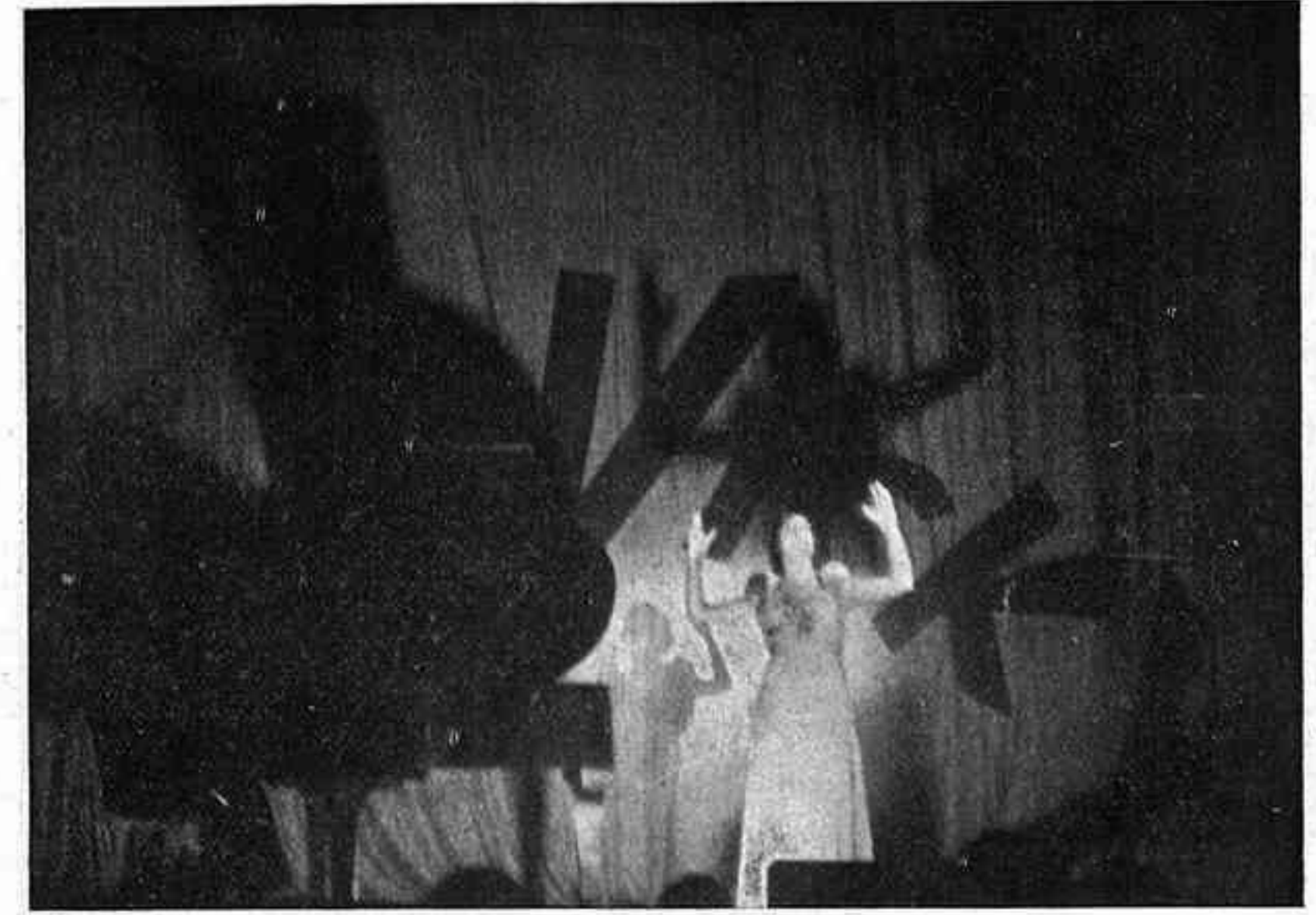
VIAJE DE NOVIOS

Un film poètic que l'entusiasmarà

“Follies de mitja nit”

Darrerament parlàvem d'oasis. Un espectacle amateur és també un oasi frondós enmig del desert àrid del professionalisme. En aquest, les inevitables imposicions del diner estrangulen la dignitat artística. El cansanci col·lorça la vocació i l'entusiasme i condueix a l'esgotament. La rutina destrueix la frescor i la inspiració i mena a l'amanerament. L'amateur, en canvi, té gairebé sempre tot el que manca al professional: gràcia, espontaneïtat, frescor... I, sobretot, entusiasme. Ací, en el camp del cinema, del circ i del

vits per uns llums maneats amb intel·ligència, ens han ofert quadros tan recítics com *Són les dotze...*, el més impressionant de l'espectacle, en el qual Joaquim Nubiola, el seu cos d'atleta complet cobert totalment amb purpurina de plata, ha executat una dansa acrobàtica, feta de *souples* i de salts, amb moments d'una expressió molt intensa, que recorden les actituds dramàtiques d'alguns ballarins expressionistes alemanys. I ara hem de parlar de la composició general de l'espectacle, de la qual, defecte ca-

Victòria Udaeta en «Follies de mitja nit»

music-hall, que, pel nostre gust, són els tres únics espectacles pels quals val la pena avui de bellugar-se, tenim bons representants amateurs. En el cinema, es destaquen Domènec Giménez i Delmir de Caralt, que tenen la malícia de molts directors professionals i la ironia i la frescor que molts d'aquests no posseïen. En el circ, existeixen els amateurs d'Horta, que són els únics que han comprès que l'aficionat només pot atrevir-se a fer una paròdia d'un art tan difícil com el circ. I en el music-hall, Tiana és tota una institució. Dins l'amateurisme, difícilment es podrà millorar el to de les revistes de Tiana.

Precisament per això, precisament perquè és quasi impossible de superar amb elements amateurs un espectacle així de reeixit, alguns aficionats de Tiana, temerosos de repetir-se i impulsats per un desig de renovació, han decidit modificar l'aspecte del seu espectacle anual. I aquest any ens han ofert *Follies de mitja nit*, producció de Josep M. Cardona i Robert Vicente, espectacle mixt, en el qual els números de music-hall es descabellen a l'escenari i a la pista. Aquests productors amateurs volien donar un seguit no interromput d'atraccions. Una successió vertiginosa de números que, durant una hora justa, mantinguessin constantment viu l'interès dels espectadors. Una hora de music-hall intensíssima. Com es veu, la idea és bona. Han aconseguit posar-la en pràctica? Ara ho veurem.

La composició d'un espectacle com aquest s'assembla molt a la d'un film. Així com un director cinematogràfic ha de tenir un doble do de compositor — composició de les escenes en si i composició general del film amb les escenes rodades —, cal exigir al productor de music-hall que compoingui els números isolats i que després compoingui l'espectacle amb aquests números. Primer que tot, doncs, parlarem dels números de *Follies de mitja nit* i de llurs intèrprets.

Apresem-nos a dir que la veritable animadora de l'espectacle ha estat Victòria Udaeta, aquella noia extraordinària que tant es va fer remarcar en l'espectacle amateur del Turó. Sense ella, i sense la música de Robert Vicente, no sabem pas com hauria anat tot allò. Victòria Udaeta és un cas prodigiós de do i de facultats. Té unes condicions fantàstiques. Un temperament formidable i una forta personalitat. I una intuïció segura del music-hall. Porta el ritme d'aquest arrapat en el més profund d'ella mateixa. I sap ficar-se el públic a la butxaca així que apareix en escena. Tota ella instint, té la frescor d'un infant i l'espontaneïtat d'un ésser primitiu. És una barreja torbadora de malícia i d'ingenuïtat. Impetuosa com una força de la natura, té la inspiració dels millors artistes negres. Els ulls plens de vivacitat, el rostre intensament expressiu, travessa per una gran rialla sanitària, tota ella nervi, tota ella convicció, tota ella fantasia i improvisació, els seus impulsos semblen estar continguts per una mena de *cachaza*, mig *Cubita libre*, mig Harlem... Té una veu sorprenent, extraordinàriament dúctil, que passa bruscament del registre superior a l'inferior, tot i obtenint els efectes més inesperats. Desmanegada com un xicotet en *A ple carrer*, en *Plansys d'Oklahoma*, us arriba a glaçar la sang amb el seu gest, patètic, i la seva dicció, allucinant, rica en accents esqueixats...

La música de Robert Vicente ha estat, amb Victòria Udaeta, el més suggestiu de *Follies de mitja nit*. Vicente, com Udaeta, és un cas extraordinari de do i de facultats. Aquest jove compositor té un sentit prodigiós de la música moderna, posseïx la difícil facilitat, l'escassa inspiració, i s'expressa amb una eloqüència inestroncable. Les seves composicions tenen un nervi i un ritme poderosos. Comunicatives i persuasives, les seves obres inutilitzen la distracció i us obliguen a escoltar-les tant si voleu com si no. Un vals molt inspirat de Miquel Regàs ha estat també justament aplaudit.

La decoració general ha anat a càrrec d'E. Mora, J. Mir i E. F. Gual. Amb un sentit de la modernitat agut, amb simplicitat i una concepció molt justa de la línia i del color, aquests joves decoradors, excel·lentment ser-

pital, la continuïtat ha estat absent. Les interrupcions constants, durant les quals l'orquestra havia de calmar la impaciència del públic amb peces de recurs, han llevat intensitat a l'espectacle i ens han fet pensar en aquelles varietats d'antany en les quals, mentre una cançoneta es canviava el vestit, el quinteto repetia la música del cuplet que acabàvem de sentir. Això és imperdonable en un espectacle de music-hall. Produïx el mateix efecte desastrós que causaria un film que es trenqués continuament, tot i obligant l'espectador a esperar-se amb els llums encesos mentre l'operador repara l'avaria en la seva cabina. Naturalment, aquestes falles són excusables. En un espectacle professional que ha de representar-se dies i dies, els defectes inevitables de tota primera representació són corregits en les següents. Però tractant-se d'un espectacle com *Follies de mitja nit*, que només es representa un dia, no hem d'ésser gaire exigents. Amb tot, algunes d'aquestes interrupcions s'haurien pogut evitar. En efecte, en el programa hi havia dos números seguits, *Colonitzar*? i *A ple carrer*, interpretats per Victòria Udaeta. Els organitzadors ja podien prevenir que aquesta s'hauria de canviar el vestit i que l'espectacle quedaria trencat.

Malgrat tot, *Follies de mitja nit* ha resultat un espectacle excel·lent, ple de moments bons i amb una tenue de music-hall modern, però que no ens ha fet oblidar aquella petita meravella de *mise au point* i de gràcia que eren *Tiana Songs* i *Tiana somriu*.

SERASTIA GASCH

Tots per a un!
Un per a tots!
Aquesta és la divisa de
Los tres Mosqueteros

basada en la cèlebre novel·la d'Alexandre Dumas
Nova edició sonora, obra cim de la cinematografia francesa

Intèrprets:
Blanche Montel Aimé Simon Girard

Avui i cada dia grandios èxit al
CAPITOL

FOX

Una viuda
Romàntica
Catalina Bàrcena

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Sota els cels de Suècia
Documental
- A través del Nord d'Hongria
Documental
- France Actualité, número 55
- El poble dels elefants
Documental
- Eclair Journal, número 36

Programa exclusiu d'aquest saló

Sessió contínua de 3 tardes a 1 de la nit
Temporada d'estiu, cada dia
Entrada única: 1 pesseta

UN PARE DEL MÓN MODERN

Martí Luter

Els nacional-socialistes, que podrien adoptar la frase del duc d'Orleans que *L'Action Française* ostenta sota la capçalera: «tot el que és nacional és nostre», han commemorat el 450.º aniversari del naixement de Luter. En aquesta ocasió, s'ha dit que el cèlebre reformador era un antecessor de Hitler, i hem vist que aquesta afirmació causava un cert estupor, almenys entre nosaltres. Segurament hi ha en ella una gran part de baixa adulació, però no per això deixa d'ésser veritat, cal dir-ho.

En efecte, Luter, defensor del lliure examen i anomenat un dels pares del món modern, ha tingut una gran influència en la gènesi de les teories polítiques de H. S. Chamberlain i de l'Imperi bismarckia. No sols creia en la missió d'una Alemanya cridada a fer un gran paper en el món, sinó que era un estatista convençut. A mesura que ens allunyem dels primers anys de la Reforma, el poder temporal té cada vegada més un paper més preponderant en la nova Església.

Luter ha substituït una Església per una altra, amb els seus dogmes i els seus reglaments. Cal qui defineixi els primers i faci respectar els segons, i aquest no ha d'ésser altre que el poder civil, amb tots els mitjans coercitius de què disposa. El reformador ha restablert el crim d'heretgia, la proscripció. Quan en 1525 escriu l'opuscle *De l'autoritat secular*, afirma que la misericòrdia no té res a veure amb l'exercici del poder temporal, i, el mateix any, no vacilla a recomanar la major duresa contra els pagesos que s'han revoltat. En el pamflet *Contra les bandes de pagesos ladres i assassins* no s'està de dir que cal pegar-los fort: si entre ells n'hi ha d'innocents, Déu els protegirà com va fer-ho amb Lot a Sodoma; no vacilla a escriure que un príncep pot guanyar el cel vessant la sang dels seus súbdits més fàcilment que d'altres pregant, i que revoltar-se contra el príncep és revoltar-se contra Déu.

I, en l'ordre dels fets, la Reforma s'orien-

ti la Reforma és un dels fetx cabdals de la història moderna, també ho és de la literatura alemanya. Luter no sols aconseguí de simplificar el caos inextricable de la política alemanya, sinó també, fet digne de meditar, la unitat de la llengua alemanya, tant que se'l té pel creador de l'alemany modern. En alguna obra catòlica, però, se li ha negat, per esperit de partit, tota vàlua

Luter, per Lucas Cranach (1528)

literària. Incompetents per pronunciar-nos sobre aquest punt, cal però remarcar el fet, que als catalans no pot ésser-nos indiferent.

Gràcies a la seva traducció de la Bíblia i a les necessitats de formar una litúrgia en alemany, car la nova Església proscriu la litúrgia en llatí, el poble s'habitua al nou idioma, el qual fou aviat adoptat àdhuc pels adversaris. La civilització de l'Edat mitjana s'havia desenrotllat més aviat en les races suàbes i bavareses; l'obra de Luter en vernacle era escrita en el dialecte alemany de les ribes de l'Elba, i fou aquest el que reemplaça l'alt alemany com a llengua literària. Mentre els alemanys meridionals conservaren encara llarg temps un idioma vacilant, l'idioma de Luter tingué aviat una forma precisa i una gramàtica fixada. El centre intel·lectual d'Alemanya sofrí un desplaçament, i, en l'ordre intel·lectual, la Reforma fou una reventada del Nord.

A part aquesta obra de formació de la llengua alemanya, prou important perquè Luter tingui un gran lloc en la història literària, ens inclinem a creure que la seva traducció de la Bíblia i la quarantena de cànctics religiosos que compongué són, si més no, considerables des del punt de vista de les lletres. Un jueu escèptic com Heine no trobava immesurats el nom de Cigne d'Esleben aplicat a Luter i s'engrescava amb l'himne amb què el reformador entrà a Worms seguit dels seus companys, el qual anomenava «la Marsellesa de la Reforma».

Si aquesta poesia religiosa ha conservat el seu encís a través dels segles, segurament no es pot dir el mateix dels seus innombrables pamflets, plens dels insults i grolleries — de ben poca força provatòria — tan corrents en els polemistes de l'època.

Ja fa anys, regirant llibres vells, trobàrem una traducció francesa fragmentària dels *Tischreden*, obra de G. Brunet, publicada en 1846. L'any darrer en sortia una altra, també incompleta, de L. Sautzin. Aquests *Propos de table*, que complets tenen sis volums, són l'obra de fidels deixebles que anotaven tot el que sortia de la boca del mestre, amb una bona fe comprometedora: opinions teològiques i polítiques, injúries i obscenitats, aquell bon Goldschmidt que es llatinitzà el nom en Aurifer, tenia la superstició d'anotar-ho tot, talment que s'ha dit que la publicació d'aquestes anècdotes era més aviat un tort que es feia a Luter. Li agradava parlar gras i de temes escatològics, feia allò que en català se'n diu broma de capellà. Brunet no gosa traduir algunes coses i les dona en llatí, idioma en el qual el reformador escriví un epigrama titulat *Dysenteria Lutheri in meridipotam Lemmichen*. Un seu adversari, el teòleg catòlic Coenlaeus, ja havia dit de Luter: *Nihil habet in ore praeter latinas et stercorea*, i Melancthon li recomanava l'oportunitat de callar, però Luter no en sabia, un cop engegat. Els protestants alemanys han fet sovint, amb els *Tischreden*, el paper discret dels fills de Noè; els adversaris, com és natural, han recollit els escandalosos, o bé aquells tan grotescos que tenen el diable per protagonista.

Però tot això són petites més o menys divertides. Per damunt d'elles, per damunt de la nul·la simpatia que ens inspira el luteranisme, per damunt de les contradiccions doctrinals del mateix Luter, hem de subscriure amb Döllinger aquestes paraülles, escrites quan aquest historiador encara no havia desertat de la fe catòlica.

«Si s'anomena gran home aquell que, amb unes forces immenses i unes dots puixants, realitza grans coses; aquell que, atrevit legislador en el domini dels esperits, sotmet a les seves idees i el seu sistema milions d'intel·ligències, el fill del pagès de Mohra ha d'ésser posat en el rengle dels grans homes.—C.

L'estètica de Marcel Proust

En posar-nos ara a escatir el que de realista pugui haver-hi en l'estètica de Marcel Proust, advertirem el lector que els vicis discursius no hi són menors que en l'escatiment de la part idealista de la mateixa estètica. El defecte arà sobresortint en el pensament de Proust és la barreja de les idees d'art, realitat, veritat i vida, ço que d'altra banda és comú a molts esteticistes o a molts escriptors i artistes posats a esteticistes. Els exegetes de Proust convenen a considerar-lo com un temperament d'una gran subtilitat d'anàlisi: cal objectar que si bé aquesta subtilitat és notòria respecte dels sentiments, no ho és pas respecte de les idees.

El primer moviment de decantament cap al realisme, encara que en si mateix no ho sembli, és quan Proust posa la memòria com el discerniment d'un jo constant al través dels diversos jo que informen la personalitat, i que representen un tan decisiu valor en l'escèpticisme idealista (*Alb. disp.*, II, 205).

Creu Proust que la seva realitat poètica, per ara l'única realitat que reconeix, no solament és subjectiva, sinó que és heterogènia. Però tot d'una aquesta heterogeneïtat li apar contradicció i remarca que sovint les aparences tenen algun element comú. Vegeu, si us plau, com lliga aquesta constatació amb l'anterior i com determina un pas més avant, si bé lleu, cap a una concepció realista del món. Aleshores d'aquest element comú en fa, ben gratuïtament per cert, l'essència de les coses: *L'élément général, commun à plusieurs apparences, est plus vrai qu'elles* (*Prison.*, II, 110). Des d'aquest moment Proust ja doncs reconeix les coses i llur essencialitat. En *Le temps retrouvé* (II, 21) confirma aquesta captació de l'essència de les coses, *cette contemplation de l'essence des choses...*, de la qual ja havia dit abans (*Prison.*, II, 110) que *éveillait toujours en moi un esprit intérieur et habituellement ensommeillé, mais dont la remontée à la surface de ma conscience me donnait une grande joie*. Vegi el lector com lliga Proust aquesta essència de les coses a la seva idea cabdal de l'evocació del temps passat generador de l'obra d'art, i a l'altra idea d'un element de concreció i sincretisme comú a les aparences: *Qu'un bruit, qu'une odeur déjà entendu et respiré jadis, le soient de nouveau, à la fois dans le présent et dans le passé, réels sans être actuels, idéaux sans être abstraits, aussitôt l'essence permanente et habituellement cachée des choses se trouve libérée, et notre vrai moi, qui parfois depuis longtemps semblait mort, mais ne l'était pas autrement, s'éveille, s'amine en recevant la céleste nourriture qui lui est apportée* (*Temps retr.*, II, 16).

Aquesta contemplació de l'essència de les

WIELAND

L'Alemanya literària — si en quedà — commemora aquests dies el bicentenari del naixement de Wieland, el nom del qual ha caigut en un oblit gairebé complet fora del seu país. I, amb tot, Wieland havia viscut a la Cort de Weimar amb Schiller i Goethe i, en el seu temps, conegué un prestigi com el d'aquests dos.

En la seva vasta producció hi ha de tot: obres místiques, filosòfiques, dramàtiques, còmiques, etc. Mme. de Staël el comparà a Voltaire i a Ariosto. En el seu llibre *De l'Allemagne*, diu: «De tots els alemanys que han escrit dintre el gènere francès, Wieland és l'únic les obres del qual tenen geni», però

Wieland, la seva dona i tres dels catorze fills que en tingué

afegeix que «no té la gràcia i la lleugeresa franceses».

Una anècdota dona idea de l'estima que li valia la seva anomenada. En 1806, després de la batalla de Jena, l'exèrcit napoleònic ocupà Weimar. Napoleó manà que un destacament estigués de guàrdia davant la casa de Wieland per a protegir-la... però ja havia estat saquejada el dia abans. De totes maneres, la intenció hi era. El mariscal Ney rebé l'encàrrec d'anar, de part de l'emperador, a saludar el poeta i presentar-li excuses.

Wieland rebé Ney entremig de mobles trosejats: només quedava una cadira sencera, en la qual seia. El poeta s'alçà i l'oferí al visitant.

—De cap manera — respongué el mariscal. Sé prou bé qui dels dos s'ha d'estar dret davant de l'altre!

Es cert que Ney tenia trenta-set anys i Wieland setanta-tres.

coses, que és exactament la mateixa posició del realisme, es resisteix encara en l'obra de Proust a declarar-se tal: i la veritat és que aquesta declaració mai no la farà Proust ben explícitament. En un llibre que Charles Blondel està preparant (si no ha sortit ja, a la *Librairie Vrin*), sobre la psicologia de Marcel Proust, les primícies de la qual foren donades a la *Revue Philosophique* d'aquests darrers mesos, fa remarcar l'acarnissat subjectivisme que hi ha en

les paysages nous seraient restés aussi inconnus que ceux qu'il peut y avoir dans la lune (*Ibid.*, 48, 49). En la pàg. 53 parla de com l'obra d'art és la veritat esclatant, l'únic mitjà que existeix per a retrotar el temps perdut. I, abans, en la p. 49, creu, més papista que el papa, que l'art desfa el secular treball de convenció de la vida socialitzada; ço és, que per a ell l'art és revelador de la Pura Realitat o sigui la seva Realitat Poètica. En parlar així de peyorativament del secular treball de convenció és ell mateix víctima d'aquesta altra convenció tan negativa que vol ignorar d'aquella secular convenció el que representa de valors entesos de realitat escament sistematitzats i transcendents en virtut dels quals l'home insensible és ajudat a explotar més fecundament la realitat, i a copsar-la pregonant a l'home sensible. Quan diguem *ella était bien gentille en lloc de dir j'avais bien du plaisir à l'embrasser* no serem tan convencionals ni tan hipòcrites com vol suposar el nostre autor.

Segons Proust, aquella revelació de l'essència de les coses seria la Pura Realitat desapareixeria en la banal espectacularitat del món. Però això no calia que ho digués; perquè, si és banal, és com si no fos res. Proust hauria d'haver especulat valentment amb l'espectacularitat del món si volia filosofar sobre el seu art.

Però és que en el seu temps això era d'un intel·lectualisme de mal to; podia a naturalisme de l'escola de Médan: en les pàgines 33 i següents del darrer volum de la sèrie, la por de confondre's amb Zola sembla evident. També sovint Proust demostra un temor excessiu a caure en l'art del copista. Sobre això del copisme s'ha parlat molt i amb cega pusillanimitat. La còpia del natural devé obra genial quan l'empren un geni, obra mestra quan l'empren un mestre i obra insignificant quan l'empren una nul·litat. La *Con-*

Marcel i Robert Proust en 1882

aquesta contemplació de l'essència de les coses, tota vegada que Proust no la suscita sinó en el record, no val sinó per al subjecte.

Però en aquest moment de les seves cogitacions el recercador del temps perdut avança espontàniament una nova passa realista en percebre que l'esmentada contemplació és intuïtiva i equival a la comunicació amb la Realitat Pura, la intuïció de la Realitat: *Ce dont nous n'avons pas eu l'intuition directe... nous n'avons plus aucun moyen... de le faire savoir à notre âme: ses communications avec le réel sont fermées; aussi ne pouvons nous jouir de la découverte, il est trop tard* (*Alb. disp.*, II, 202).

La veracitat lentament atorgada al món exterior, la fonamentatitat de la sensació i de l'emoció corresponent ens la implícita Proust en aquest altre paràgraf que extreiem de *Le temps retr.*, II, 26: *...l'impression, si chétive qu'en semble la matière, si invraisemblable la trace, est un critérium de vérité, et à cause de cela, mérite seule d'être appréhendée par l'esprit, car elle est seule capable, s'il sait en dégager cette vérité, de l'amener à une plus grande perfection et de lui donner une pure joie. L'impression est pour l'écrivain ce qu'est l'expérience pour le savant, avec cette différence que, chez le savant le travail de l'intelligence précède, et chez l'écrivain vient après.*

Però Proust, que es vol idealista tot i ésser realista, cada vegada que es sorprèn a si mateix en peccat de realisme cuita esperat a fer marxar enrera cap a l'idealisme; així és que a continuació del paràgraf anterior escriu aquests mots que volen ésser com de retractació, però que en realitat són de confirmació: *Ce que nous n'avons pas eu à déchiffrer, à éclaircir par notre effort personnel, ce qui était clair avant nous, n'est pas à nous. Ne vient de nous mêmes que ce que nous tirons de l'obscurité qui est en nous et que ne connaissons pas les autres.*

Ací el solipsisme ens revela tanmateix el concepte entenmental que Proust té de la contemplació de l'essència de les coses: a un moment del seu llarg discórrer equipara la captació entenmental aconseguida així amb la revelació. Es quan, per boca de M. de Norpois, i tot parlant d'estil, diu que aquest és per a l'escriptor, no pas una qüestió de tècnica, sinó de visió: l'estil, diu amb evident precipitació, és la revelació (*Temps retr.*, II, 48). La intel·ligència, doncs, és a la base de la captació artística de Proust; ço que encara és més patent en la p. 56 del mateix volum, allò on diu que un home de sensibilitat podria escriure admirables novel·les encara que es trobés desproveït d'imaginació. I remarquem com és de pregonament realista el cognoscitivisme de Proust quan en la p. 57 retreu la valor cognoscitiva de la contemplació artística per afirmar que àdhuc l'afront de l'home insolent o la traïció de la dona estimada són terres de descoberta preciosa les quals altrament l'artista no hauria pogut conèixer.

Per fi Proust obre els ulls a la funció reveladora de l'obra d'art. Així com la contemplació de les essències de les coses seria la revelació que colpeix l'artista, l'obra d'art devé la revelació que colpeix tots els altres humans. Ja no existeix aquella impossibilitat de comunicar la nostra visió del món exterior o del món interior que era la raó quasi bàsica de l'idealisme proustià: *Par l'art seulement nous pouvons sortir de nous, savoir ce que voit un autre de cet univers qui n'est pas le même que le nôtre et dont*

questa de Mèxic, per Antonio de Solís; la *Guerra de les Gàl·lies*, per Juli César; els *Tres Contes*, de Gustave Flaubert; tota l'obra de Jules Renard i la mateixa obra de Marcel Proust són, en rigor còpies; com ho són les obres de Velázquez, i les dels mestres de la pintura holandesa, i aquell passatge tan corprendor de la Bíblia on es narra la visita dels àngels a Lot i com l'hoste els agença un senzill sopar; narració en estil d'inventari, o, més ben dit, sense estil de cap mena.

Quan Proust insisteix encara, a la p. 75 del darrer volum, en el seu idealisme i diu que només la percepció grollera és errònia en posar-ho tot en l'objecte quan tot és en el subjecte, no té en compte que tot allò del món exterior que només constata en el seu propi esperit, ara, per virtut del seu art meticulosament copista, es troba en l'esperit de tothom. L'objecte resta inlòcme, i no pas per l'acció de la gent grollera. Si tot residís sols en l'esperit no hi hauria pas manera de comunicar-ho, perquè, no existint un punt exterior de recolzament i control, cada fet explicat pel literat, cada descripció, restarien universalment incomprendibles. El món està certament en l'esperit de l'artista, però abans està necessàriament fora. Sense el món exterior no hi ha món interior.

Proust és un artista explícitament idealista, però implícitament realista. En conseqüència, crec que es pot concloure que la veritable estètica proustiana, en el dilema que sense pensar-s'ho Proust ens planteja, és una estètica realista.

Resten encara alguns caps a lligar en la qüestió de l'estètica proustiana, els quals, si bé ja no ens semblen haver de treure ni afegir gran cosa a la matèria del present assaig, tenen molta importància al defora del proustisme. Potser algun dia els retreurem i els escatirem en tant que antecedents de la detestable estètica proustiana, de l'anteproustiana i de bona part de la que avui encara vivoteja emmetzinant els qui, com Proust, s'hi freguen.

JOAN SACS

LLIBRES
D'ESCOLA
ESTRANGERS

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

El millor assortit en
LLIBRES
ESCOLARS,
FRANCESOS,
DICCIONARIS,
etc., etc.

Librairie LOUIS BERGÉ

Rambla del Centre, 19
Teléfono 23118

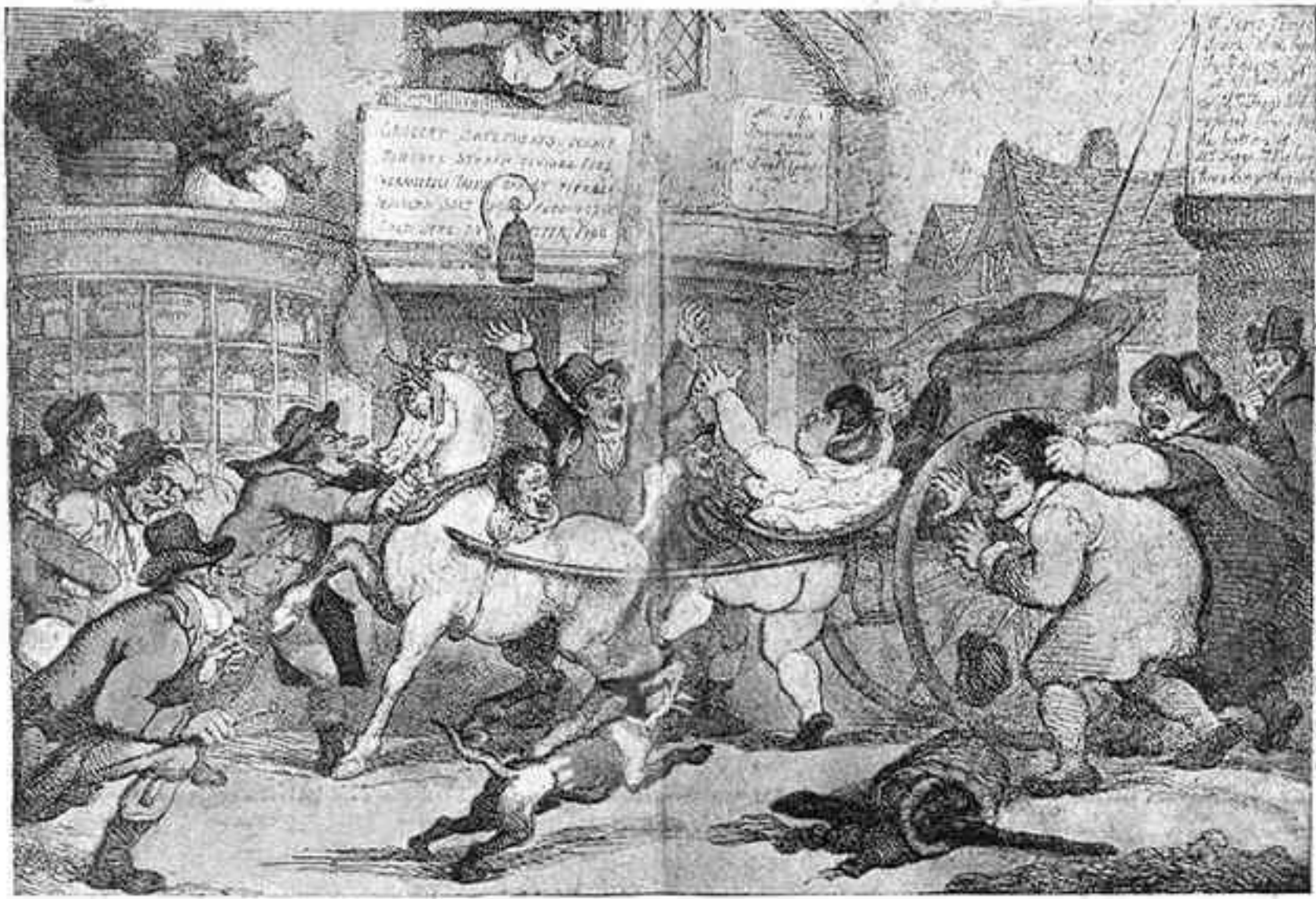
LES ARTS I ELS ARTISTES

UN ART MORALISTA

Funció social de la caricatura

D'un quant temps ençà hom torna a donar a la caricatura tota la importància que es mereix. Es que, potser, s'havia perduda? Més aviat em sembla que l'art modern, massa embrançat en abstraccions i teories de mutació vertiginosa, menyspreava com a inferior el conreu del dibuix satíric. En canvi, fa poc temps, una revista important francesa, *Arts et Métiers Graphiques*, ha dedicat un número extraordinari, molt dens i documentat, i que constitueix un gruitut àlbum ben apreciable, recopilat per André

meit popular, tingué naixença cap a les darreries del segle XV, a les acabelles del poder feudal. Quins han estat els temes preferits dels caricaturistes de tots els temps? En primer lloc, la lluita pels pantalons, entès amb aquesta expressió popular, comuna a totes les llengües, la pugna de marit i muller per a obtenir cadascú per a ell el domini i l'autoritat en la societat, sempre desigual en drets i aportacions, que és el matrimoni. Després, l'evolució dels costums, en donar una importància insòlita a

'Inconvenients d'un tilburi vell', per Rowlandson (1807)

Villebeuf i amb un pròleg de Girardou i estudis especials per a cada secció nacional, titulat *Caricatures* (en el qual, per cert, els únics representants peninsulars moderns d'aquest art són els nostres Apa i Bagaria); a més a més, en el darrer número la mateixa revista estudiava els caricaturistes francesos del segle passat i dedicava un article al dibuixant italo-americà Garretto, autor de gairebé totes les incisives portades del *Vanity Fair*, i finalment fa uns dies publicava un quadern, titulat *Mieux vaut rire*, que agrupava una pila de caricatures de totes les procedències, recollides per Poutermann i comentades per Tristan Bernard.

Altrament, l'existència en aquests moments d'uns quants caricaturistes de primer rang, arreu del món, que, ja sia en el camp de la caricatura política com l'esmentat Garretto, el mexicà Covarrubias, els francesos Gassier i Senneper i la parella Derso i Kelen, especialitzada en Conferències internacionals, o bé esmerçant la seva satira en diversos aspectes socials o morals de la vida moderna, com el formidable alemany Grosz, els francesos Oberlé, Laborde i Poi Rab (aquest darrer, creador dels famosos Ric i Rac, i mort fa poc temps en plena joventut) i l'anglès Bateman, per no esmentar-ne sinó uns quants dels més destacats, torna a aquest art una mica oblidat i la importància que sempre li ha estat atribuïda i que culminava la seva valoració en els dies de la guerra de 1914-1918.

Ara ha aparegut, en una bona traducció a l'espanyol i en una edició seriosa, amb moltes il·lustracions i reproduccions en làmines fora de text, la traducció d'una obra una mica antiga de l'autor alemany Eduard Fuchs, titulada *La mujer en la caricatura*, que encara que deturi el seu estudi en els començaments del present segle, té un veritable interès com a estudi històric de l'evolució de la moral sexual i de les relacions d'interdependència de l'home i la dona a través dels segles, de l'Estat mitjà ençà. Pot dir-se, efectivament, que la caricatura, com a forma d'expressió satírica, molt sovint anònima i identificada amb el pensa-

la dona com a guardiana del patrimoni familiar, féu esdevenir execrable i antisocial un pecat que ha passat per moltes alternatives de consideració i indiferència: l'adulteri de la muller. Aquest tema de la infidelitat femenina ha estat potser el que ha donat més sovint inspiració als caricaturistes, sobretot en els segles XVI, XVII i en les darreries del passat i començaments del present, amb l'escola de dibuixants francesos feta il·lustre per Forain, Toulouse-Lautrec i Steinlein i en la qual hi ha també medocritats com Guillaume i Caran d'Ache.

La influència social del matrimoni i les seves conseqüències econòmiques, junt amb els prejudicis morals i convencionals que el converteixen en l'única solució del problema vital per a la dona, han creat en la imaginació popular diversos tipus femenins d'una perdurabilitat reconeguda: la mare que cerca marit per a la filla, la noia que veu passar el seu temps i no es resigna a ésser classificada despietadament com a fadrina revellida, la sogra que esdevé el tercer en discòrdia, la vídua que gaudeix d'una llibertat que en els seus anteriors estats li era negada... tots aquests temes inexauribles han estat tractats de mil maneres diferents pels caricaturistes de tots els temps i troben en el llibre de Fuchs, ultra el comentari escrit, la variada exposició gràfica.

I, encara, són els canvis constants dels costums socials, les profundes evolucions angleses, per exemple, que tenen els seus crítics més mordaces i al mateix temps els interpres més fidels en Cruikshank, Hogarth i sobretot en l'extraordinari Thomas Rowlandson, ple de verbàlia i extraordinàriament decoratiu. No gaires anys més tard, un pintor genial, Goya, en els seus *Caprichos* haurà de caricaturitzar, entre d'altres, l'aspecte de la seva fantasia, la societat espanyola de l'època.

Una cosa curiosa és constatar el tot de les caricatures de l'època romàntica que, ultra el dibuix, de línies ideals i suaus, tal com esdevenia als corrents de l'art del temps, tenen una grassa mordacitat i una gosadia en la intenció que de vegades voregen la pornografia. Dels Maurin, Bourdet, Bouchot i altres caricaturistes de la mateixa època destaca sobretot, evadint-se amb la seva originalitat de la uniformitat del dibuix romàntic, el formidable Honoré Daumier, que uneix a la força satírica de Rowlandson una major poesia i un gust més segur, i el finíssim Gavarni, d'un instint decoratiu tan segur que sap ajustar la gràcia de l'estil romàntic amb la intenció caricaturesca i l'admirable colorit que encara ens encisa en la seva fàmina *Carnaval*.

La caricatura, mirall de la vida i crítica implacable dels costums. Un art impur, si voleu, un art tendenciós al servei d'unes corrents morals o d'uns convencionalismes socials. Tanmateix, un art que no mor i que produeix, ara com fa molts segles, obres importants i artistes ben personals.

RAFAEL TASIS I MARCA

raspalls per a tots els usos
artículos de neteja—objetes per a presents
rambla catalunya, 40

Societat Espanyola de Carbur Metàlics

Correus: Apartat 190
Tel. "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Teléfono 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubión (Corunya); : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI; : : SOCCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

ART I POLITICA

Un projecte desgraciat

De tantes doctrines i teories com han estat rectificades durant aquests darrers temps, en els quals hem vist empujada amb una abridada formidable i sorollosa la revisió dels vells conceptes, la que n'ha sofert més ha estat, indubtablement, la ideologia liberal. Amb raó o sense, la més gran part dels axiomes i preceptes que hom considerava establerts per sempre més, com a conquestes irrenunciables de l'esperit de llibertat, han estat desacreditats copiosament i, en zones més o menys extenses del pensament contemporani, arrencades sense remissió.

Injusta molt sovint, la nova ideologia antiliberal, no gens menys, ha portat alguna cosa de bo. Si altrà no, la revisió de conceptes a què ens ha obligat ens ha dat nous arguments per a defensar aquells l'excel·lència dels quals no prescriurà mai i ens n'ha fet rectificar més d'un que, necessari i oportu quan fou formulat, avui resultava ja estranyament anacrònic, i fins noïble al que de bon principi defensà eficientment.

Aquella posició francament materialista i equivocament utilitària, segons la qual les Belles Arts eren alguna cosa que no tenia cap relació amb l'economia general d'un país i els artistes, en el millor dels casos, una mena de subjectes gairebé inútils per a tota activitat pràctica, als quals s'havia de protegir amb més o menys atenció al que d'ells i llurs obres pogués transcendir al conjunt de la vida social, aquesta posició, diem, sembla que ha estat rectificada d'un quant temps ençà; almenys fora d'aquí, perquè el que és ací sembla que els més vexats per aquest criteri són els que s'hi arripen amb més afició i més el defensen.

Considerades les Belles Arts i els seus creadors sota aquest deprimint aspecte de paràsits, hom considerava també que el mecenatge que envers ells exercissin les institucions públiques havia d'ésser completament gracios, sense cap intervenció en els resultats que hom en pogués obtenir, puix que no els tenia d'interessar per a res. Però cada temps porta les seves ensenyances, i hom s'ha convençut que la protecció a les Belles Arts és alguna cosa més que una despesa que no reporta cap rendiment i que, per tant, cal no considerar-la com un de tants capítols de beneficència que les corporacions tenen obligació d'atendre.

Aquest mecenatge hom ha vist que, efectivament, és obligatori, però també que no té res d'onerós. No té res d'onerós—ben entès—si hom el dirigeix bé. Si hom el limita a l'atorgament de subvencions i de donatius, sense cap control i sense cap arbitratge per part de l'atorgant, risc molt d'ésser-ho.

Si hom l'entega com cal, aquesta protecció pot traduir-se en arranjaments urbanístics, protecció i conservació d'antiguitats, creació i acreixement de museus, adquisició de peces de qualitat, erecció de monuments, etcètera. Totes aquestes coses, per bé que directament no portin llur fruit a l'economia del país, són uns inestimables elements d'atracció turística i de prosperitat industrial. El seu total representa una font d'ingressos no gens menyspreable que, a curt o llarg termini, en gran o petita proporció, hi ha rescabalar les corporacions de les despeses que els ha ocasionat.

Es per això que, per tal d'exercir la seva influència damunt les coses que elles són les úniques a sostenir—amb els cabals de tots els ciutadans—, les institucions de tots els països van prenent més i més lloc en la direcció d'aquelles qüestions artístiques que interessaven tota la població. I això s'estén no exclusivament a allò que les institucions paguen íntegrament o subvenció en part, sinó també a un grupat d'altres coses, en les quals la iniciativa privada troba obstaculitzada les seves pensades i les seves lucubracions per la intervenció oficial que li priva de dur-les a terme i l'obliga a subjectar-se a unes normes i un criteri que estan per damunt de tots els ciutadans.

A Barcelona ens sembla que ja tenim allà una cosa que s'assembla a una llei municipal d'ornament públic, però ningú no se'n recorda gens ni mica. Així hem vist com, a poc a poc, s'anava aixecant aquella monstruosa casa de color de rosa de la Plaça del Palau, i mil altres enormes barbaritats que hem de sofrir i aguantar per sempre.

Però la negligència o la impotència per a fer complir les ordenances edilícies en l'obra efectuada per un particular amb els seus diners, travada l'acció municipal per una infinitat d'obstacles gairebé inamovibles, és una cosa, i n'és una alta de molt diferent que les corporacions dimiteixin tot criteri, tota responsabilitat, tota iniciativa en els afers d'aquest ordre, sense el més petit assessorament, sense el més petit dubte, sense demanar parer a cap entitat autoritzada, posi en mans d'uns ciutadans carregats evidentment de tota la bona fe del món, però sense cap judici estètic reconegut, els recursos necessaris per, en ensenys que honorar la memòria d'un patriota il·lustre, sabotejar un xic més del que ho estigui l'ordre i l'harmonia d'una ciutat.

La iniciativa del primer Ajuntament republicà de Barcelona, arrencant definitivament la baluerna literàriopolítica amb que Blay rebé l'encaix d'homenatjar la memòria de Pi i Margall, i substituint-la per la senzilla i bellíssima creació dels arquitectes Florensa i Folguera completada per les escultures de Viladomat i de Pie, es veu que no va convèncer tothom. Que fos així, és ben admissible; no tothom té el sentit del ridícul, l'educació estètica o urbanista i el

respecte a la ciutat de què donà proves aquell Ajuntament. Però el que és una veritable pena és que l'excel·lent orientació que assenyalaria aquell acte, iniciant una intervenció activa dels organismes rectors de la ciutat en problemes tan importants pel seu bon nom i per la seva categoria civil, s'hagi estroncada sense deixar cap rastre i ni tan sols un esperit d'emulació dins els components de la mateixa promoció de representants del poble.

El que féu aquell Ajuntament va ésser el que cal que es faci en una avinentesa com aquella, tant per l'eliminació del monument anterior com per la forma en què hom procedí a la determinació del nou. L'Ajuntament, representant directe de la ciutat, cercà tots els assessoraments necessaris, convocà els concursos que calgué, i el resultat de la seva gestió serà l'erecció del primer monument modern digne, estèticament i urbanísticament parlant, que tindran a Barcelona. Hom eliminà en aquell monument tota la literatura deturpadora, desueta i estantissada amb què les mentalitats primitives tenen costum de guarnir aquesta mena de construccions que, segons elles—igual que els retalles medievals, ho han de explicar tot—, Hom procurà de fer una cosa bella, serena i harmoniosa que no hagués d'avergonyar la ciutat per anys que passessin. Hom encaixava amb aquell monument aquell estil republicà que ha estat demanat tantes vegades, esbandit de truculències, noble, afinat i elegant, arrencant—semblava que definitivament—la xarona concepció monumentalista de la Restauració, de la qual tan tristos exemples hem de suportar a casa nostra.

Però, com diem més amunt, es veu que allò fou una flor que no va fer estiu. Una colla de ciutadans entusiastes, representant diverses entitats prou importants dins la vida social catalana, projecten d'homenatjar la memòria de Francesc Layret. A tall, es dirigiren de bones a primeres a l'escultor que millor els va semblar i li encarregaren un monument d'aquells que per entendre's hom en diu d'estil sudamericà. Allà hi tenia d'haver un obrer del camp desveltant-se impetuós sota els raigs de la nova aurora política i social, un obrer ciutadà més reflexiu i més reposat, però il·luminat també per la mateixa resplendor; una mare amb el seu fill, etc.; tot aquell farciment que ens podem pensar que estava liquidat per sempre més.

Aquest escultor va ésser Frederic Marès. El monument esà en vies d'execució, però bé que no en matèria definitiva encara. Marès, que s'ha lluit moltes vegades, com es va poder veure i donar-nos una realització tan delicada com el monument a Soler i Rovira, a hores d'ara deu estar enfangat fins a la nou del coll en el farrago-farrago simbòlic que li ha estat enganomat. Una mostra n'hem vist i, certament, és ben lluny del que pot donar de si el talent d'aquest escultor.

Però si els esmentats ciutadans volguessin aquest monument per quedar-se'l a casa, no hi hauria res a dir. El trist és que ja li han assenyalat lloc al mig del carrer i que diuen que la cosa va de pressa. I més trist és, encara, que han sol·licitat subvencions de l'Ajuntament i de la Generalitat i els han estat concedides sense que ningú, on cau la responsabilitat d'aquestes coses, volgués intervenir-hi amb el seu judici ni intentés el més petit examen de les condicions artístiques del monument projectat. Si pitjor fos, pitjor ens el plantificarien. Alegrement han estat atorgades les subvencions, com alegrement atorgaran també la seva les Corts de la República, i els altres Ajuntaments catalans als quals ha estat demanada igualment.

Ni un mal concurs, ni un trist assessoratge. Tot s'ha deixat a mans de l'entusiasme polític sense cap consideració a l'estètica ciutadana, que és una política també, encara que mereixi tan poc respecte per part de l'altra. No seriem a temps de deturar aquesta nova aportació a l'extensa família dels mals monuments barcelonins?

JOAN CORTES I VIDAL

UNA EXPOSICIO

Artistes targarins

Els que no coneixen prou bé la vida en les petites ciutats o en els pobles, no es poden fer càrrec de l'esforç que representa la realització d'actes com el que aquests darrers quinze dies ha tingut lloc a Tàrraga, d'una exposició d'obres d'artistes targarins.

Aquesta exposició, que ha coincidit amb la festa major de l'esmentada ciutat, ha aplegat obres de pintors i escultors, la majoria d'ells escampats pel món, alguns ja morts, però que poden ésser, amb una sola excepció, considerats contemporanis.

Gran part d'ells han exposat ja diverses vegades a Barcelona, i són per tant coneguts en els nostres medis artístics.

Marsà — a la vena de l'ombrella
(Foto Camps)

El comú denominador de l'exposició de Tàrraga ha estat el naixement o l'origen targarí; així doncs, els dotze artistes que hi ha representats, pertanyents a diverses escoles i cultivant diferents maneres, cal considerar-los purament pel valor individual de cada un, no podent-se parlar d'una escola targarina, com es parla, per exemple, d'una escola olotina. Hi ha, entre ells, joves i vells, distinció que si en ella mateixa no vol dir gran cosa, exteriorment dona moltes vegades un aspecte peculiar a la producció.

Així veiem des de l'academicisme d'Angel Oliveres i Carles Perelló a l'avantguardisme d'Èvarist Basiana, passant per tots els graus intermedis de les influències impressionistes i fauistes, representades principalment per Francesc Marsà i Magí Serés, que són, pel nostre gust, els expositors més remarcables del conjunt.

D'altres targarins, com l'escultor Urbici Soler i el pintor i dibuixant Ramon Miret, s'han obert pas i creat un nom a Amèrica, sense haver per això uns desconeguts en llur terra, on han exposat diverses vegades.

Un altre escultor, Antoni Alsinà, té en aquesta exposició unes quantes figures, algunes d'elles realitzades en talla en fusta polièrmoda, que són un reeixit model de l'escultura de petit tamany, modalitat injustament menyspreada molt de temps i que ara sembla retrobar un major conreu.

Cal assenyalar també els gravats a l'òxid sobre vidre, de Ramon Muixí, d'un gran efecte decoratiu tan agrairt que és llàstima que sigui un procediment poc difós.

I perquè siguin anomenats tots els expositors, esmentem els noms de Ramon Alsinà i Josep Güell, autors d'obres d'una gran tècnica, i Joan Viladot, que és dedicada a l'art decoratiu.

Però el que importa de remarcar més que res d'aquesta exposició, no és el valor intrínsec—malgrat no sigui gens negligible, ans al contrari—, sinó el fet de l'exposició.

Es que a Tàrraga hi ha un nucli de gent jove i activa a la qual no és estranya cap inquietud espiritual, i han reeixit una sèrie d'activitats que tant de bo trobessin eco en tantes altres poblacions de Catalunya. Són precisament aquests nuclis dels quals cal esperar allò que tantes vegades hem propagat des d'aquestes pàgines: la descentralització de Catalunya entorn de Barcelona, una vida pròpia i amb una certa autonomia de la de la capital, per a una Catalunya millor i més gran.

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapissor. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Pasadís de Gràcia, 36. Telèfon 16266
BARCELONA

GUTENBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques
Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

SERVEI ELÈCTRIC PER A AUTOMOBILS
AGUMULADORS "Exide" CARACI ELÈCTRIC CARRER MOYÀ (ARIBAU) I DIAGONAL

Exit en la mida Corbates inarruables Dijemes a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

BARCELONA

DISCOS

Els darrers ballables

Per pocs envelats que es segueixin, hom es pot adonar de la transformació que s'ha operat en els ballables, de tal forma que esdevenen d'un viu contrast amb l'ambient de catifes, decoració, tapissos i tot el que els envolta. Encara hi ha, però, alguna d'aquelles orquestres a base d'instruments d'arc, trompeta i fiscorn i l'inseparable contrabaix, que tot plegat és difícil de fer-se sentir dintre d'un envelat per l'escassa sonoritat d'aquests conjunts i les polques i marxes semblen tan antigues com tots aquells penjolls.

Malgrat tot, és impossible sostreure's als records, i en alguna ocasió tornen els vells ritmes rejoyenits ara en mans d'alguna orquestra de jazz que els conrea en la forma que pot. El jazz s'ha imposat ací com arreu i fins les antigues orquestres d'anomenada s'han anat transformant i llurs instrumentistes han deixat el fiscorn pel saxofon o el banjo. Resta, però, tota una literatura de ballables completament vuitcentista, que comprèn des dels refinaments de Strauss fins a la sinceritat melòdica del nostre Colò, continuada ara pels ballables de les nostres orquestres de jazz, que han creat un gènere particularíssim a base de les instrumentacions modernes dels antics temes i ritmes. Al costat d'això hi ha també molts dels ballables fets a base de música sudamericana que presenten el mateix caràcter i que ben interpretats no deixen de tenir la seva gràcia, i sobretot cal reconèixer que han tingut sempre un públic fidel al qual cal servir. Aquest caràcter tenen els discos de l'Orquestra Demon's Jazz, *Anoche soñé* i *Bomba-E*, ambdós de Peña Morell; i el darrer d'un ritme molt interessant, però que es faria massa persistent de no haver-hi les variacions instrumentals de l'orquestra. També són interpretats pel mateix conjunt el vals *Nemesia* i el pas-doble *Rositas*, el primer a base del cor, que té una tasca difícil pel moviment viu, però malgrat tot la vocalització és perfecta i es pot seguir la lletra, amara d'una certa ironia, que esdevé interessant. En el pas-doble *Rositas* hi ha tot allò del color i descriptivisme, obtingut amb una gran desimboltura i coneixement dels efectes de modulació i força rítmica, que el fan verament engrescador.

D'aquell estil vienès tan subtil i harmoniós, hi ha el vals *Sueños amorosos después del baile*, tot melodia a mitja veu, amb la qual fa filigranes l'Orquestra Marek Weber, modificada ara a base d'instruments de corda amb lleugera intervenció dels de metall. L'altre vals que també porta aquest disc, *Los románticos*, és ja de ritme més

sobtat i ens el fa semblar música de tzigans més violenta, que a hores d'ara ens apar ben envellida.

La mateixa orquestra, però, actuant ja com a jazz, interpreta dos fragments de la pel·lícula *Somni daurat*, una marxa que sembla tallada pel mateix patró que les de *Romy*, o més semblant encara a la de l'altre film ja projectat, *El vencedor*. Més originalitat té el vals, en el qual la melodia, tot i ésser confiada al violí, és subratllada pel xilofon de metall i banjo, situant-lo amb les variacions del metall en l'ambient del jazz.

Es precisament el violí o el conjunt de tres violins el que no sempre s'utilitza traient-ne bon partit a les orquestres de jazz. Quan forma part del conjunt i actua com a tal, és sovint ofegat i esdevé imperceptible. En els solos cal també mirar prim, però d'aquest instrument hi ha orquestres, com és la Jack Hylton o aquesta Ray Noble en el fox *Mi corazón es libre* que, potser variant la disposició davant del micròfon, obté efectes ben remarcables.

Es sens dubte una de les millor orquestres de jazz hot la Duke Ellington, i especialment en aquest blues de què és autor el mateix director, ens fa una exhibició de les aptituds dels diferents instrumentistes. És de remarcar la suavitat i perfecció d'aquest conjunt que ara interpreta *Blues I love to sing* amb un moviment pausat, i el fox *Hot feet*, de moviment més alegre. No és possible endevinar, però, l'efecte que cerquen amb la intervenció vocal d'unes emissions guturals de gust dubtós.

J. G.

Anoche soñé. — Peña Morell. — Orquestra Demon's Jazz. — Cia. del Gramòfon, AE 4258. — *Bomba-E.* — Id., id., id.

Nemesia. — Vals. — Orq. Demon's Jazz. — Cia. del Gramòfon, AE 4266. — *Rositas.* — Pas-doble. — Id., id., id.

Sueños amorosos después del baile. — Vals. — Orq. Marek Weber. — Cia. del Gramòfon, AE 4267. — *Los románticos.* — Vals. — Id., id., id.

En alguna parte del mundo, de «Somni daurat». — Fox. — Orq. Marek Weber. — Cia. del Gramòfon, AE 4261. — Id., id., id.

Marxa. — Id., id.

Mi corazón es libre. — Fox. — Orquestra Ray Noble. — Cia. del Gramòfon, AE 4240. — *Volveremos a vernos.* — Fox. — Orq. New Mayfair. — Id.

Blues I love to sing. — Fox. — Orquestra Duke Ellington. — Cia. del Gramòfon, AE 4269. — *Hot feet.* — Fox. — Id., id.

La influència literària de la ràdio

Si em plantejo la qüestió de la influència de la ràdio des del punt de vista literari, m'he de preguntar, primer que res, sense voler distingir el bo i el dolent, si la ràdio fa vendre llibres i fa vendre revistes.

Ja he tingut ocasió de citar en altres ocasions el resultat d'enquestes fetes a Alemanya, a Anglaterra i als Estats Units. Se'n despenia netament que els llibres dels quals es parlava al micro eren força demanats l'endemà o l'endemà passat a les llibreries. Però quan aquestes se'n trobaven desproveïdes, no calia que es reasortissin: ja no hi havia res a fer, la clientela no venia. Doncs, la ràdio obrava amb força, però d'una manera sobtada i sense deixar rastres. Així hem vist, a Londres i a Colònia, que els llibreters anunciaven els títols d'obres de les quals es parlaria al micro de l'estació regional... uns quants dies després.

Parlo en passat, perquè avui les estacions alemanyes ja no compten amb la confiança dels oients, sobretot dels més lletrats. Quant a les estacions angleses, ara fan llegir crítiques (literàries, musicals, cinematogràfiques, etc.) davant del micròfon, però anònimes. A més a més, com que són elaborades per un comitè, manquen de personalitat i, per tant, d'eficàcia.

I a França. Ai! La crítica literària a penes té lloc als nostres micròfons, i només Radio-Paris i el Poste Colonial mantenen aquesta secció. La fórmula de Radio-Paris ens sembla excel·lent, que consisteix a deixar que un o altre dels seus crítics titulars presenti llargament tal o tal altra obra important. El micròfon, en efecte, no ha de dispersar l'atenció. D'altres vespres, les converses de Frédéric Lefèvre fan conèixer als oients la personalitat dels autors d'avui, mentre que les lectures literàries de Paul Reboux i Denis d'Inès els fan gustar les millors pàgines dels nostres més grans escriptors. Aquest conjunt, no obstant, hauria d'ésser completat per un correu literari i una revista de revistes.

Si aquest programa fos realitzat per totes les nostres estacions, és fora de dubte que la nostra ràdio desenrotllaria el gust literari dels oients, i sobretot faria vendre llibres i revistes. Quins llibres i quines revistes comprar? Això dependria dels crítics als quals es confiaria el micròfon.

PAUL DERMÉE

(De Comèdia)

NOTES DE RADIO

Un Institut de recerques

A París s'ha fundat l'Institut internacional de recerques radiofòniques, amb l'objecte de dedicar-se a totes les qüestions referents, no solament al micròfon, sinó també al disc i al cinema. De moment, l'Institut (instal·lat a la *Maison de la Radio*) compta amb una vasta documentació sobre els treballs realitzats en tots els països sobre la tècnica, la pràctica i l'estètica del micròfon.

L'Institut es posa a la disposició de les estacions radiofòniques, dels editors de discos i de films per a respondre a les consultes tècniques i artístiques que se li vulguin fer.

L'Exposició italiana

Per a no quedar enrera, Itàlia també organitza la seva V Exposició de Ràdio, que estarà oberta del 28 del corrent al 8 d'octubre. Com sembla regla de les exposicions actuals, demés d'una secció comercial, hi haurà també una secció tècnico-científica.

A més a més, en els locals de l'exposició tindran lloc conferències, emissions de televisió, experiències sobre la distorsió dels sons, etc.

Ell.—L'he mort a l'Indià. Fou una lluita formidable...
...però m'havia dit a mi mateix: «O ell o jo.»
Ella.—Més val que hagi estat ell: com a catifa és més bona pell.
(Sydney Bulletin)

EL «KICK OFF»
—El subsecretari d'Estat s'ha equivocat. S'ha cregut que es tractava d'una primera pedra i ens ha segellat la pilota...
(Ric et Rac, París)

CONFIDENCIES
—No està bé això, Amèlia. Tu m'amagues alguna cosa.
(Ric et Rac, París)

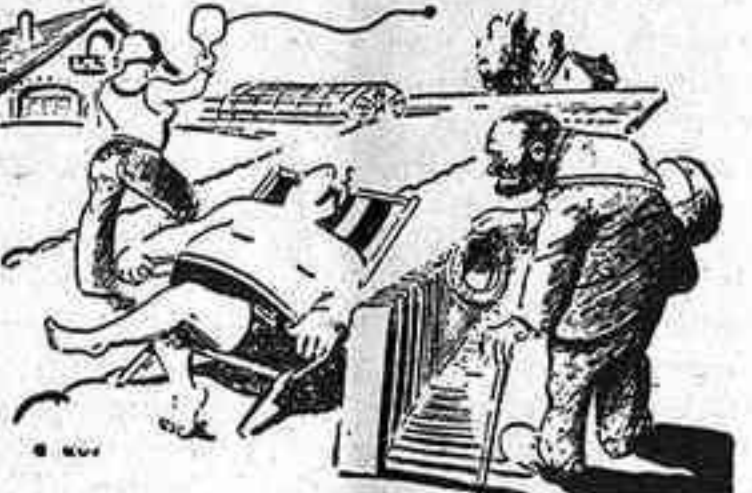
—Es la teva pilota, Bob?
—Cap vidre trencat?
—No.
—Així sí, és meva. Gràcies.
(The Passing Show, Londres)

PENSIO DE FAMILIA
—Si a algú li falta un pèsol, sóc jo que el tinc. Me n'han posat onze, i als altres només deu.
(London Opinion)

Camping, o el cotxe nou
(The Passing Show, Londres)

—Apiadís d'un desgraciat, senyor! No em podria donar uns pantalons vells de la senyora?
(Ric et Rac, París)

I d'això en deien l'amor, al segle XVIII!
(Judge, Nova York)

A L'EDAT MITJANA
Aneu amb compte, cavaller! Porto una armadura llogada!
(Judge, Nova York)

ESTIUVEIG
Allò que se'n diu barra
(The Passing Show, Londres)

La Publicitat

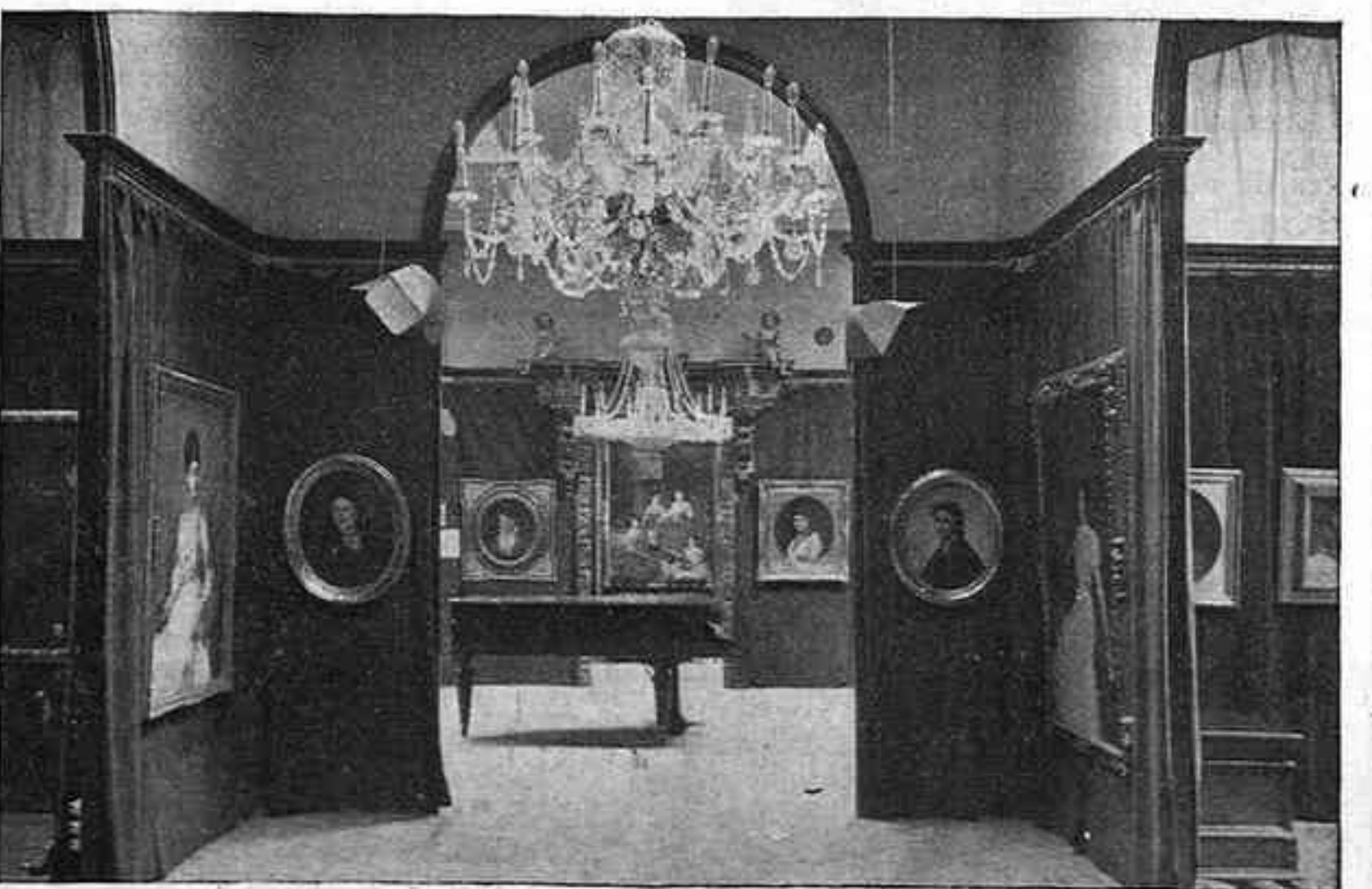
Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Catàleg del I Saló Mirador

Cent anys de retrat femení en la pintura catalana (1830-1930)

Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions. Per als subscriptors

6 pts.
5

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

Ei Sr. _____
que viu a _____
carret _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
nel preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.
_____ de _____ de 193 _____

The Majorca Sun
and
The Spanish Times
El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans
25 cèntims en tots els quioscos

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA